

KESKO

Yhteiskuntavastuun raportti 2001 *Käytännön tekoja huomisen hyväksi*

Raportin sisällön esittely

Kesko on aiemmin julkaissut vuosiker-
tomuksensa ohella kolme erillistä ympä-
ristöraporttia vuosilta 1997-1999. Vuodelta 2000 ei enää julkaistu ympä-
ristöraporttia, vaan sen tiedot sisälly-
tettiin laajempaan yhteiskuntavastuun
raporttiin, joka ilmestyi toukokuussa
2001. Yhteiskuntavastuun sisältöä ja
mittareita määriteltäessä käytettiin
mallina Global Reporting Initiative -or-
ganisaation (GRI) kesällä 2000 julkai-
semaa ohjeistusta ”Sustainability Re-
porting Guidelines on Economic, Envi-
ronmental and Social Performance”.
Nyt julkaistava raportti vuodelta 2001
perustuu samaan malliin. GRI on uu-
distamassa nykyistä suositustaan ja ai-
koo julkistaa uuden ohjeistuksen hei-
näkuussa 2002. Mahdolliset muutokset
otetaan huomioon Keskon seuraavaa
raporttia laadittaessa.

Keskon toinen yhteiskuntavastuun
raportti on sisällöltään verrannollinen
ensimmäiseen. Raportin alussa esitel-
lään lyhyesti Keskoa yrityksenä ja ker-
rotaan, millaiseksi Keskon ylin johto
arvioi yhteiskuntavastuun nykytilan ja
tulevaisuudennäkymät. Vastuullisuu-
teen liittyvät strategiat, toimintapoliiti-
iikat ja johtamisjärjestelmät sekä koh-
teina olevat sidosryhmät käsitellään
viimevuotista hieman lyhyemmin. Ra-
portin pääpaino on taloudellisen, so-
siaalisen ja ympäristövastuun suoritus-
tasoa kuvaavissa mittareissa, joita on
jonkin verran lisätty ja tarkennettu.
Keskeisistä tunnusluvuista on laadittu
taulukkomuotoinen yhteenveto.

Raportin lopussa arvioidaan, missä
määrin raportin sisältörakenne ja esi-

tetyt tunnusluvut vastaavat GRI:n suo-
situsta.

Pääosa tunnusluvuista koskee vain
Kesko-konsernin kotimaisia osia. Lähi-
tulevaisuudessa on tarkoitus eritellä
tuloksia myös maittain. Joiltain osin tä-
mä erittely alkaa jo vuodesta 2002.

Painetusta raportista on laadittu
Keskon Internet-sivuille sähköinen ver-
sio, joka sisältää joillakin osa-alueilla
yksityiskohtaisempaa tietoa kuin pai-
notuote. Sähköisessä raportissa on
myös runsaasti linkejä eri tietoläh-
teisiin ja organisaatioihin. Internet-si-
vujen tarjoamat lisätiedot ja linkit on
merkitty painetun raportin vastaavaan
kohtaan.

Tämän raportin oikeellisuutta ei

ole puolueettomasti varmennettu. Ra-
portin taloudellista ja sosiaalista vas-
tuuta kuvaavista tunnusluvuista mer-
kittävä osa on peräisin tarkastetusta
kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä. Ympä-
ristövastuun tunnusluvuista valta-
osa tuotetaan ISO 14001 -sertifioitussa
ympäristöjärjestelmässä. Näin ollen ra-
portin tietojen luotettavuusaste on täl-
laisenaankin korkea. Keskon mielestä
puolueettoman, toiminta- ja tiedonke-
ruuprosesseihin ulottuvan varmennuk-
sen avulla toiminnan tuloksia ja niistä
raportointia voidaan kuitenkin vielä
parantaa. Siksi Kesko on päättänyt
käynnistää yhteiskuntavastuuta koske-
van tiedonkeruun ja raportoinnin var-
mentamisen alkaen vuodesta 2002.

Käytännön tekoja huomisen hyväksi

Kun viime keväänä julkaisimme ensimmäisen yhteiskuntavastuun raporttimme, toivoimme saavamme työstämme runsaasti palautetta. Toiveemme toteutui paremmin kuin uskalsimme odottaa. Raporttimme herättämä myönteinen huomio ei rajoittunut vain julkistamiseen, vaan keskustelu vastuullisuuden sisällöstä ja merkityksestä on jatkunut koko vuoden niin konsernimme sisällä kuin ulkoisissa sidosryhmäsuhteissamme. On ollut helppo havaita, että tämänkaltaiselle tiedonvälitykselle on kysyntää.

Kuluneen vuoden aikana onkin tapahtunut paljon. Elinkeinoelämän, kansalaisjärjestöjen ja ammattiyhdistysliikkeen yhteiset ja erilliset hankkeet yritysten yhteiskuntavastuun kehittämiseksi ovat edenneet niin kansallisella kuin kansainvälisellä rintamalla. Uusia foorumeja kokemusten vaihtoon ja kouluttautumiseen syntyy jatkuvasti, kuten Keskon aloitteesta käynnistynyt ”Vastuullisen tuontikaupan yhteistyöverkosto”, joka on muotoutumassa osaksi Keskuskauppakamarin toimintaa. Tarjolla olevista standardeista ja raportointimalleista on jo ilmestymässä uudistettuja versioita, ja myös EU-komissio hakee aiheeseen omaa, EU-maiden kilpailukykyä vahvistavaa näkökulmaa.

Kaupan alan yritykselle yhteiskuntavastuun haasteellisimpia osa-alueita on tuoteketjun sosiaalisen laadun valvonta. Mittarit ja tavoitteet tällä alueella ovat selkeät. Kansainvälisessä Työjärjestössä ILO:ssa päätetyt työelämän perusnormit sopivat laatuvaatimuksik-

si mille tahansa tavara-alalle ja mihin tahansa maailman kolkkaan. Tuloksia vain syntyy valitettavan hitaasti. Pienetkin edistysaskeleet ovat kuitenkin hyödyllisiä, ja niiden eteen Keskossa tehdään sitkeästi työtä. Paljon enemmän kuitenkin tapahtuisi, jos teollisuuden ja kaupan jättiyritykset kautta maailman ottaisivat ILO:n päätösten vastuullisen noudattamisen keskeiseksi kilpailukeinokseen.

Olemme vuoden varrella saaneet raportointimme kehittämiseen monia hyviä ehdotuksia. Olemme myös itse löytäneet raportoinnin kautta useita

kehityskohteita niin työmme tekemisessä kuin siitä kertomisessa. Tietojärjestelmät ovat tässäkin kehitystyössä avainasemassa. Tilastomme ovat viimevuotisesta tarkentuneet ja tarkentuvat vastakin. Toivomme raporttimme herättävän edelleen runsaasti keskustelua ja edistävän yritysten keskinäistä vertaailua myös vastuullisuuden mittareilla.

Matti Honkala
pääjohtaja, vuorineuvos
Kesko Oyj

Sisällysluettelo

Raportin sisällön esittely	2	Syntyneet päästöt	27
Käytännön tekoja huomisen hyväksi	3	Konsernin hiilidioksiditase	27
- pääjohtajan lausunto		Veden käyttö	28
Perustietoja Kesko-konsernista	5	Materiaalien käyttö	28
Yhteiskuntavastuun keskeiset tunnusluvut		Jätehuolto ja kierrätys	29
vuosilta 1999-2001	6	Kehitys tuotekaupassa	30
Yhteiskuntavastuun tulevaisuus	8	K-ympäristökaupat	30
Visio yhteiskuntavastuun keskeisistä osatekijöistä	8	Sidosryhmäyhteistyö ja viestintä	31
Strategiat	9	Ympäristöriskit, -vahingot ja -onnettomuudet	31
Keskeiset vaikuttamisalueet	9	Sosiaaliset tulokset (oma henkilöstö)	32
Yhteiskuntavastuuta Keskossa ohjaavat		Tilastoja työntekijöistä	33
politiikat ja johtamisjärjestelmät	10	Johtamisen laatu	34
Keskeiset sidosryhmät	12	Terveys ja turvallisuus	35
Yhteiskuntavastuun mittarit ja saavutetut tulokset	14	Palkat ja muut edut	35
Taloudelliset tulokset	15	Eläkkeet	36
Talouden kehitys osakkeenomistajien kannalta	16	Tasa-arvo	36
Investoinnit ja kauppaverkosto	17	Koulutus	36
Työpaikkojen kehitys	18	Järjestäytyminen	37
Maksetut palkat, henkilösivukulut ja verot	19	Sosiaaliset tulokset	
Työeläke- ja sairausvakuutusjärjestelmät	20	(tavarantoimittajien sosiaalinen laadunvalvonta)	38
Tavaroiden ja palvelujen toimittajat	20	Ostotoiminnan periaatteet	38
Taloudellinen tukeminen	20	Valvonta käytännössä	39
Ympäristötulokset	22	Vuoden 2001 tulokset	39
Ympäristöjärjestelmän eteneminen	23	Suomen tuontikaupan keskinäinen yhteistyö	40
Ympäristölaskenta	23	Reilun kaupan tuotteet	41
Kiinteistöjen ekotehokkuus	23	Ennaltaehkäisevää työtä UNICEFin kanssa	41
Energian käyttö kiinteistöissä	24	Raportin vertailu GRI:n suositukseen	42
Energian ympäristöprofiili	25	Termejä ja laskentakaavoja	43
Kuljetukset	26		

Perustietoja Kesko-konsernista

Kesko yrityksenä

Kesko on Suomen johtava kaupan alan markkinointi- ja logistiikkayritys. Sen toimialayhtiöt (Ruokakesko Oy, Rautakesko Oy, Maatalouskesko Oy, Keswell Oy) vastaavat omien tavara-alojensa kauppapaikoista, hankinnasta, logistiikasta, markkinoinnista ja ketjuyhteistyöstä K-kauppiaitten kanssa. Keskolla on omia vähittäiskauppoja käyttötavara-, rauta- ja maatalouskaupassa - Baltiassa myös ruokakaupassa. Konsernin liikevaihdosta, joka vuonna 2001 oli 6,2 miljardia euroa, 55 prosenttia tuli päivittäistavarakaupasta. Ulkomaisten toimintojen osuus oli 6,3 prosenttia (4,5 prosenttia vuonna 2000).

Kesko toimii tiiviissä yhteistyössä K-kauppiaitten kanssa, jotka ovat Keskon suurin omistaja- ja asiakasryhmä. K-kauppiaita oli vuoden 2001 lopussa 1 460. K-ryhmän vähittäiskauppoja oli 1 773 kappaletta, ja niiden myynti oli yhteensä 7 miljardia euroa.

Keskon omistajat

Kesko on pörssiyhtiö, jolla oli vuoden 2001 lopussa 25 057 osakkeenomistajaa. A-osakkeiden osuus oli kaikista osakkeista 35,2 prosenttia ja äänimäärästä 84,4 prosenttia. B-osakkeita oli kaikista osakkeista 64,8 prosenttia ja äänimäärästä 15,6 prosenttia. Yksittäisten K-kauppiaitten osuus oli osakepääomasta 17,0 prosenttia (edellisenä vuonna 18,7 prosenttia) ja äänivallasta 35,1 prosenttia, ja ulkomaalaisten osuus omistuksesta oli 18,1 prosenttia.

A-osakkeiden markkina-arvo oli vuoden lopussa 476 miljoonaa euroa ja B-osakkeiden 602 miljoonaa euroa, eli

koko yhtiön yhteensä 1 078 miljoonaa euroa. Vuoden 2000 loppuun verrattuna markkina-arvo oli laskenut 7,6 prosenttia.

Henkilökunta

Vuonna 2001 Kesko-konsernin palveluksessa oli keskimäärin 11 544 henkeä. Entisten kaupallisten ryhmien muututtua itsenäisiksi osakeyhtiöiksi emoyhtiön palveluksessa oli vuoden lopussa enää 1,6 prosenttia koko henkilökunnasta. Vähittäiskauppaa kotimaassa harjoittavissa tytäryhtiöissä työskenteli kokonaishenkilömäärästä 50,2 prosenttia ja muissa tytäryhtiöissä 48,2 prosenttia. Henkilökunnan määrä kasvoi vuoteen 2000 verrattuna 445 hengellä eli neljällä prosentilla. Ulkomaisissa toimipaikoissa työntekijöitä oli keskimäärin 1 551 eli 65 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna.

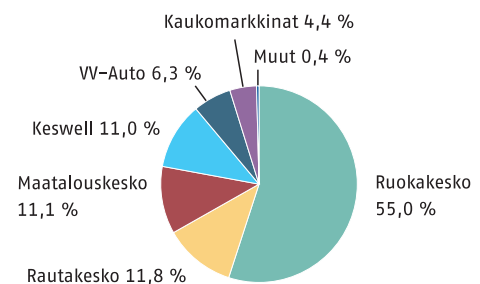
Kiinteistöt

Kesko-konserni omisti Suomessa vuoden 2001 lopussa kiinteistöjä ja osakehuoneistoja 1 130 000 neliometriä, josta myymälätilaa oli 790 000 neliometriä, toimisto- ja varastotilaa 258 000 neliometriä ja muita tiloja 82 000 neliometriä. Vuokrattuja tiloja oli yhteensä 1 508 000 neliometriä, joka on pääosin myymälätilaa. Valtaosa omisteista ja vuokratuista myymälätiloista on edelleen vuokrattu K-kauppiaille.

Tavaran- ja palveluntoimittajat

Vuoden 2001 aikana Kesko osti tavaroita ja palveluja yhteensä noin 5,4 miljardilla eurolla. Kotimaisten toimittajien osuus

Keskon liikevaihdon jakauma

Keskon ostoista oli 81,1 prosenttia ja ulkomaisten 18,9 prosenttia. Tärkeimmät tuontimaat olivat Saksa, Espanja, Ruotsi, Japani ja Italia.

Kesko kuuluu seuraaviin kansainvälisiin ostoryhmittymiin: Associated Marketing Services AMS (päivittäistavarat), EuroMat (rakennus- ja sisustustarvikkeet), Intersport International (urheiluvälineet), EP:International (kodin elektroniikka) ja World Wide Retail Exchange (business-to-business internet-kauppa- paikka).

Asiakkaat

K-kauppiaat ostivat 51,4 prosenttia Keskon myynnistä. K-kauppiaitten ostokeskitysaste Keskkoon oli keskimäärin 86,1 prosenttia ja päivittäistavarakaupassa 90,8 prosenttia. Muiden tukkuasiakkaiden - hotelleja, ravintoloita, huoltoasemia, kioskeja, rakennusliikkeitä jne. - osuus Keskon myynnistä oli 31,3 prosenttia. Vähittäiskauppaa harjoittavien tytäryhtiöiden kautta (mm. Anttila Oy, Citymarket Oy/käyttötavara) Keskon myynnistä meni 17,3 prosenttia suoraan kuluttajille.

Yhteiskuntavastuun keskeiset tunnusluvut vuosilta 1999–2001

Taloudellisen vastuun mittarit

	1999	2000	2001
Liikevaihto (milj. €)	6 111	6 308	6 214
Voitto ennen satunnaisia eriä (milj. €)	128	126	86
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	8,0	8,5	6,6
Osingot tilikaudelta (milj. €)	60	135	90
Investoinnit (milj. €)	202	247	206
Omavaraisuusaste (%)	56,6	54,7	53,1
Maksetut palkat (milj. €)	261	268	267
Tuloverot (milj. €)	39	34	30
Henkilökunnan määrä (keskimäärin)	10 993	11 099	11 544
Toimittajien määrä	42 000	42 000	*
Ostot toimittajilta (milj. €)	5 318	5 522	5 439
Paikallisyhteisön ym. tukeminen	*	2,0	2,4
Kotitalouksia alle 1 km päässä K-ruokakaupasta (%)	*	47,3	46,4

Ympäristövastuun mittarit

Kiinteistöjen sähköenergian kulutus (MWh)	380 000 **	736 000	745 000
Kiinteistöjen lämpöenergian kulutus (MWh)	220 000 **	230 000	272 000
Kiinteistöjen veden kulutus (m ³)	460 000 **	584 000	574 000
Käytetyn sähkö- ja lämpöenergian tuotannon päästöt			
- ilmaston muutos (tn CO ₂ -ekv)	122 307 **	307 366	323 178
- happamoituminen (tn SO ₂ -ekv)	384 **	783	821
- alailmakehän otsoni (tn C ₂ H ₂ -ekv)	7,2 **	15,4	16,5
Jakelukuljetukset			
- kuormia	105 500	112 300	117 125
- kilometrejä (1 000 km)	17 505	18 512	17 840
- tonneja	643 146	646 393	658 552
- energiankäyttö (MWh)	58 271	61 619	59 381
- päästöt (tn)			
- hiilidioksidi	15 833	16 738	16 130
- häkä	62	67	64
- hiilivedyt	22	24	23
- typen oksidit	160	170	163
Materiaalien käyttöjätteet			
- maahantuotujen pakkausten materiaali (tn)	28 271	27 971	25 250
- jakeluvaretojen jätteet (tn)	3 401 ***	9 996	10 066
- ostosähkön tuotannon radioaktiivinen jäte (tn)	5,5	0,65	0,64

* tietoa ei ole tai sen vertailtavuus on puutteellinen

** seuranta oli suppeampaa kuin vuodesta 2000 aloitettu uudistettu seuranta

*** K-kaupoista kerättävä aaltopahvi ei vielä sisällynyt lukuihin

Sosiaalisen vastuun mittarit

	1999	2000	2001
Työtyytyväisyys (skaala 1 - 5)			
- oma työ	3,66	3,71	3,72
- esimiestoiminta	3,67	3,74	3,78
- yksikön toiminta	3,49	3,63	3,60
- Keskon toiminta	3,61	3,61	3,51
- työsuhde kokonaisuudessaan	*	*	3,94
Työntekijöiden vaihtuvuus			
- uusia	*	4 100	3 800
- lähteneitä	*	3 600	3 500
- sisäisillä työmarkkinoilla avoimet työpaikat	*	500	500
- eläkkeelle siirtyneitä	191	198	194
Työntekijöiden keski-ikä (vuotta)	*	*	36,4
Työsuhteen keskipituus (vuotta)	*	*	11,8
Sairaspoissaolot (työpäiviä/henkilö)	*	7,7 **	7,8
- joista tapaturmien aiheuttamia	*	0,5	0,3
Terveystieteiden käyttöön käytetyt varat (/henkilö, €)	281	323	328
Virkistys- ja harrastustoimintaan käytetyt varat (/henkilö, €)	46	46	43
Keskimääräinen vuosipalkka (/henkilö, €)	23 742	24 109	23 164
Koulutuspäiviä/henkilö **	*	2,0	1,7
Sijoitus koulutukseen/henkilö, €	497	570	598
Ostojen sosiaalinen laadunvalvonta			
- Keskon kyselyyn vastanneita yrityksiä	*	135	220
- ko. yritysten yhteinen työntekijämäärä	*	120 000	225 000
- SA 8000 -sertifioituja yrityksiä	*	1	11
- sertifioitujen työntekijämäärä	*	*	19 000

* tietoa ei ole tai sen vertailtavuus on puutteellinen

** laskelmat kattavat vain osan konsernin henkilökuntaa

Yhteiskuntavastuun tulevaisuus

Kesko on vuoden 2002 alussa ottanut käyttöön uuden johtamismallin, joka ohjaa pitkän tähtäimen suunnittelua, vuosisuunnittelua ja laatuarviointia. Samalla konsernin arvot on määritelty uudelleen niin, että aikaisemmat seitsemän arvoa on tiivistetty neljään. Näistä ”Kannamme yhteiskunnallisen vastuumme” on sijoitettu uuden arvopyramidin perustaksi, eli sen katsotaan olevan vahvasti mukana kaikessa tekemisessä.

Yhteiskuntavastuuta ei ole Keskon johtamismallissa irrotettu omaksi kokonaisuudekseen, vaan sen kantaminen on luonnollinen osa jokapäiväistä työtä ja toiminnan suunnittelua. Vastuullisuutta mittaavia tunnuslukuja on ollut runsaasti käytössä jo ennen erillisen raportoinnin aloittamista. Global Reporting Initiativen raportointisuositukset ovat entisestään selkeyttäneet yhteiskuntavastuun käsitettä ja suoritustason mittaamista.

Konsernijohtoryhmä hyväksyi maaliskuussa 2001 allaolevan vision yhteiskuntavastuun keskeisistä tulevaisuudennäkymistä. Kevään 2002 uusintatarkastelussa visio päätettiin pitää ennallaan.

Visio yhteiskuntavastuun keskeisistä osatekijöistä

Kuluvalla vuosikymmenellä globalisoituminen vauhdittaa yritysten keskittymistä, ulkomaisia investointeja ja kansalliset rajat ylittävää kilpailua. Val-

tiot edistyvät hitaasti yhteistyössään kaupan kansainvälisten sääntöjen kehittämisessä, mikä lisää paineita yritysten vastuulliseen itsesääntelyyn. Sijoittajien - etenkin julkisyhteisöjen - kiinnostus yritysten toimintaetiikkaan kasvaa suoritusmittareiden kehittyessä.

Kuluttajien perustarpeita tyydyttävänä monialaisena yrityksenä Kesko säilyttää tasaisen myynnin, tuloksen, osingon ja osakkeen arvon kasvun ja hyvän maksuvalmiuden. Tämä kehitys turvaa hyvinvoinnin kasvun Keskon ta-

laajentamalla, joten uusia työpaikkoja syntyy eniten Suomen ulkopuolelle. Suomalaisille tavarantoimittajille Keskon ulkomaan toiminnot tarjoavat uusia vientimahdollisuuksia, joskin tavaravalikoima muodostetaan aina kohdemaan kysynnän ja tarjonnan ehdoilla.

Keskolla on merkittävä vastuu yritysjäyteen perustuvan vähittäiskaupan kilpailukyvästä, ja sillä on vastaavasti merkittävä vaikutus Keskon menestymiseen. Keskon tarjoamien kauppapaikkojen, liiketoimintamallien, tietojärjes-

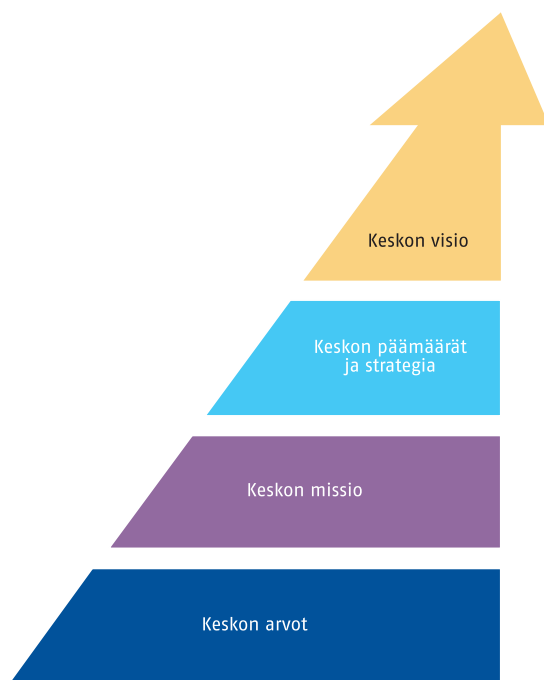
telmien, koulutuksen ja muiden tukitoimintojen on tuotava K-kauppiaille edullisten tavarastojen ohessa sellaista lisäarvoa, joka auttaa kauppiaita erottumaan edukseen kilpailijoista ja toimimaan tulokSELLISESTI. Maan sisäisen muuttoliikkeen jatkuessa kauppa- ja jakeluverkko on pystyttävä pitämään asiakkaitten kannalta oikein mitoitettuna ja taloudellisesti tehokkaana.

Tavara- ja palvelutarjonnan kasvaessa kuluttajilla on entistä enemmän valtaa. Myös tiedotusvälineiden rooli kuluttaja-asioissa vahvistuu. Yhä useampi kuluttaja haluaa tietää tuotteiden alkuperästä, turvallisuudesta

ja tuotanto-oloista, mikä vaatii Keskolta hankintaketjun yksityiskohtaista hallintaa ja avointa, aktiivista viestintää. Kesko ja K-kauppiat vaikuttavat kuluttajien hyvinvointiin ja elämänla-

loudellisille sidosryhmille ja auttaa Keskoa pitämään ympäristö- ja sosiaaliset tuloksensa toimialansa kansainvälisessä kärjessä.

Kesko kasvaa pääosin ulkomaille

tuun sekä toiminnallaan yleensä että tuotteita koskevilla linjauksillaan, valinnoillaan ja valvonnallaan. Turvallisuus, luotettavuus ja eettisyys nousevat viestinnässä ja markkinoinnissa vähitellen hintakuvan rinnalle.

Uusista työntekijöistä käydään yhä kovempaa kilpailua suurten ikäluokkien lähestyessä eläkeikää. Uuden sukupolven arvot ja odotukset poikkeavat perinteisistä. Työntekijät haluavat valita työpaikkansa siinä kuin työnantaja työntekijöitään. Niin yrityksen kuin sen tuotemerkkien ja tuotteiden arvoitus vaikuttaa työpaikan kiinnostavuuteen. Menestyäkseen kilpailussa Kesko tarjoaa mielenkiintoisia, haasteellisia työtehtäviä ja osoittaa pitävänsä huolta henkilöstöstään. Suorituspaineen ja työssä jaksamisen ongelmia ehkäistään suunnitelmallisella työn kierrolla ja koulutuksella, ja työntekijöitä kannustetaan työn ja oman ajan välisen tasapainon hallintaan.

Voidakseen olla edelläkävijä ja vaikuttaja Kesko seuraa ja ennakoii aktiivisesti yhteiskunnan muutoksia sekä tarjoaa asiantuntemustaan niin oman toimialan kuin koko yhteiskunnan kehittämiseen. Tätä varten Kesko pitää tiivistä yhteyttä kansalaisjärjestöihin, viranomaisiin ja muihin päättäjiin sekä osallistuu aktiivisesti oman toimialansa ja koko elinkeinoelämän kansallisten ja kansainvälisten järjestöjen toimintaan.

Strategiat

Johtamismallissa on määritelty konsernin visio ja keskeiset strategiat. Näissä strategioissa on arvojen mukaisesti myös yhteiskunnalliseen vastuuseen liittyviä osa-alueita.

Henkilöstöstrategiassa määritellään, millaisella johtamisella, johtamisjärjestelmällä ja johtamisen välineillä Kesko varmistaa menestymisensä. Henkilöstön viihtyvyys, motivaatio, jatkuva oppiminen ja osallistuminen yhteisten tavoitteiden laadintaan vaikuttavat tuloksen muodostumiseen ja sitä kautta yh-

teiskuntavastuun moniin osa-alueisiin.

Logistiikkastrategiassa määritellään, miten tavaravirtaa hallitaan mahdollisimman tehokkaasti sekä Keskon että sen tavarantoimittajien ja asiakkaitten kannalta.

Kiinteistöstrategialla Kesko luo edellytykset K-kauppaketjujen vahvalle kilpailuasemalle. Sekä logistiikka- että kiinteistöstrategiassa otetaan kantaa myös jakelupalvelujen ja myymäläverkon valtakunnalliseen kattavuuteen.

Turvallisuusstrategian tehtävänä on varmistaa ennalta toiminnan häiriöttömyys sekä ihmisten, omaisuuden, tiedon ja ympäristön suojaaminen onnettomuuksilta ja vahingonteoilta.

Ympäristöstrategialla varmistetaan ympäristötyön järjestelmällinen eteneminen. Tietojärjestelmien kehittäminen on tärkeä osa ympäristötyötä, ja ympäristöstrategia kytkeytyy sitä kautta **tietohallintastrategiaan**, joka vaikuttaa merkittävästi tulosten mittamiseen ja seurantaan yhteiskuntavastuun kaikilla osa-alueilla.

Keskeiset vaikuttamisalueet

Seuraavassa on määritelty niitä yhteiskuntavastuun osa-alueita, joissa Kesko on parhaat mahdollisuudet saada aikaan yhteiskuntaa ja sidosryhmiä hyödyttäviä tuloksia:

Taloudelliset tulokset

- kasvavan tavarakaupan myötä lisää myyntiä tavarantoimittajille, uusia yrityksiä niin teollisuuteen kuin vähittäiskauppaan, lisää työpaikkoja, palkkaa ja muita henkilöstöetuja, enemmän veroja kunnille ja valtiolle, enemmän varoja sosiaaliturvan ja yhteiskunnan kehittämiseen
- uusinvestointien ja jatkuvan uudistamisen myötä kasvavaa rakentamisen ja muiden palvelujen kysyntää
- osakkeen arvon ja tuloksen kehitty-

misen myötä omistajille tasaisesti kehittyy, turvallinen kohde ja hyvä osinkotuotto

Ympäristötulokset

- Oman jatkuvan parantamisen kautta
- toiminnan volyyymiin nähden aleneva energiankulutus kiinteistöissä ja kuljetuksissa = erityisesti CO₂-päästöjen suhteellinen aleneminen
- jätteiden väheneminen ja hyötykäytön kasvattaminen
- Yhteistyössä tavarantoimittajien kanssa
- ympäristön kannalta parempia tuotteita koko elinkaaren ajalta
- pakkausmateriaalien käytön suhteellinen väheneminen
- tuotteiden ja pakkausten hyötykäytön kasvattaminen

Sosiaaliset tulokset

- omalle henkilökunnalle hyvä, turvallinen työpaikka, jossa ihmisistä pidetään huolta ja jossa viihdytään
- kehitysmaissa toimivien tavarantoimittajien työolojen kehittäminen yhteistyössä, pienin askelin
- vastaavan toimintamallin levittäminen esimerkin ja aloitteiden avulla muihin yrityksiin kotimaassa ja ulkomailla
- panostusta sosiaalisia ongelmia ennaltaehkäisevään työhön

Oman toimialan ja yhteiskunnan kehitystyö

- asiantuntijapanosta toimialan, elinkeinoelämän ja kaupan kansainvälisten säännösten kehittämiseen järjestötoiminnan ja aktiivisten sidosryhmäyhteyksien kautta
- taloudellista ja toiminnallista tukea Keskon arvojen mukaisesti ja toimintaan liittyviin, yhteiskunnan ja lähiyhteisön palveluja ja hyvinvointia edistäviin hankkeisiin.

Yhteiskuntavastuuta Keskossa ohjaavat politiikat ja johtamisjärjestelmät

Keskossa on jo pitkään sovellettu arvo-, laatu- ja ympäristöjohtamisjärjestelmiä sekä määritelty eettisiä toimintaperiaatteita omaa toimintaa ja tavaranhankintaa varten. Yhteiskuntavastuun tavoitteellinen kehittäminen on mahdollista toteuttaa käytössä olevien johtamisjärjestelmien avulla. Keskon uudessa, helmikuun 2002 alussa käyttöön otetussa johtamismallissa yhteiskuntavastuun merkitystä on arvojen uudelleen määrittämisen myötä entisestään vahvistettu. Johtamismallin suunnittelusta ja käytön ohjauksesta vastaa konsernin laatu ja riskienhallinta -yksikkö.

Kertomusvuoden syksyllä konserniin nimitettiin yhteiskuntavastuun kehittämisestä ja koordinoinnista vastaava kehitysjohtaja, jonka sijoituspaikkana on konserniviestintä ja yhteiskuntasuhteet -yksikkö. Yksikön johtaja on konsernijohtoryhmän jäsen ja raportoi pääjohtajalle.

Keskon arvot

Keskon perusarvot määriteltiin vuonna 1996 henkilöstön ja K-kauppiaitten piirissä tehdyn tutkimuksen pohjalta. Uuden johtamismallin yhteydessä julkaisiin helmikuussa 2002 myös uudet, täsmennetyt arvot, jotka on laadittu syksyllä 2001 käytyjen pienryhmäkeskustelujen avulla. Aikaisemmat seitsemän arvoa on nyt tiivistetty neljään arvoon, joita pääjohtaja on esitellyt kymmenissä henkilökuntatilaisuuksissa kevään 2002 aikana.

Ylitämme asiakkaamme odotukset

Tuntemme asiakkaidemme tarpeet ja

odotukset. Haluamme luoda heille myönteisiä kokemuksia toimintamme jatkuvan uudistamisen ja yrittäjyyden avulla.

Olemme alamme paras

Tarjoamme asiakkaillemme markkinoiden parhaat tuotteet ja palvelut varmistaaksemme kilpailukykyämme ja menestyksemme.

Luomme hyvän työyhteisön

Toimimme avoimessa, vuorovaikutteisessa ja ihmisiä arvostavassa työyhteisössä, jossa jokainen voi toimia täysipainoisesti ja aloitteellisesti.

Kannamme yhteiskunnallisen vastuun

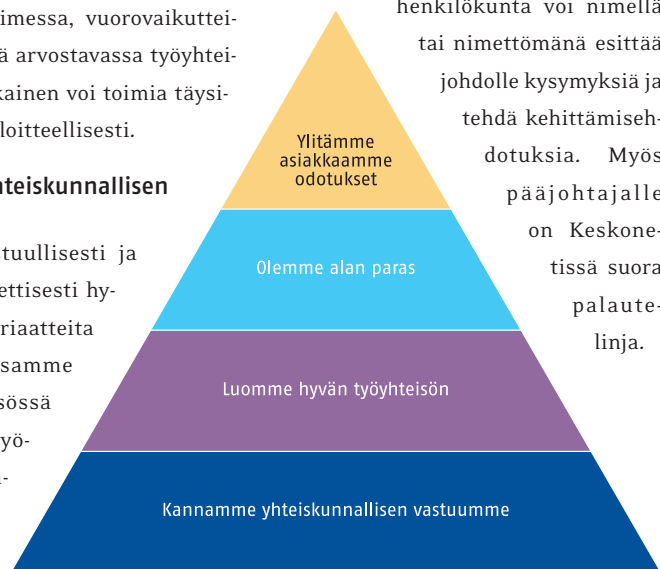
Toimimme vastuullisesti ja noudatamme eettisesti hyväksyttäviä periaatteita kaikissa teoissamme niin työyhteisössä kuin yhteistyökumppaneidenkin kanssa.

Tapamme toimia

Perusarvojen pohjalta määriteltiin vuonna 1999 sisäiseen käyttöön tarkoitettujen keskolaisen eettiset periaatteet eli ”Tapamme toimia”. Opas kuvaa sitä, kuinka keskolaiset toimivat keskenään sekä yhdessä tavarantoimittajien, asiakkaiden ja muiden sidosryhmien kanssa, ja kannustaa pohtimaan työpaikan arvoja ja asioita avoimesti. Opas uusitaan uudistettujen arvojen pohjalta vuoden 2002 aikana ja esimiehet vastaavat sen esittelystä henkilökunnalle

kaikissa yksiköissä. K-kauppiasliitto edistää samojen arvojen käyttöä K-kauppojen johtamisessa, ja sama ”Tapamme toimia” -opas otetaan käyttöön myös K-kaupoissa. Oppaaseen voi tutustua Keskon Internet-sivuilla osoitteessa www.kesko.fi/lyhyesti.

Keskon sisäisessä intranetissä - Keskonetissä - on Suora linja - palautekanava, jonka kautta henkilökunta voi nimellä tai nimettömänä esittää johdolle kysymyksiä ja tehdä kehittämis ehdotuksia. Myös pääjohtajalle on Keskonetissä suora palaute- linja.

Laatujohtaminen

Keskossa on käytetty Suomen Laatu-palkinto -kriteeristön mukaista laatu-arviointia toiminnan kehittämisessä itsearviointimenetelmänä vuodesta 1996 lähtien. Laatuarviointiin on liitetty konsernin sisäinen, yksiköiden välinen laatu-palkintokilpailu.

Ruokakesko Oy:n tuotetutkimusyksikkö vastaa ostettavien päivittäistavarojen ja osittain käyttötavarojen laadunvarmistuksesta. Yksikön toiminta perustuu ISO 9000 -standardin mukai-

seen laatujärjestelmään ja viranomaisen hyväksymään omavalvontajärjestelmään.

Ruokakeskon ostoyksikkö on käynnistänyt ISO 9000 -laatujärjestelmän rakentamisen. Tytäryhtiö Kespro Oy:n laatujärjestelmälle myönnettiin ISO 9000 -sertifikaatti joulukuussa 2000.

Ruokakesko osallistuu elintarvikkeiden kansalliseen laatuohjelmaan, jonka tavoitteena on varmistaa ruokaketjun korkea laatu kaikissa vaiheissa. Ruokakeskolla on edustaja myös elintarvikekaupan ja -teollisuuden maailmanlaajuisen järjestön CIES:in perustamassa elintarvikkeiden turvallisuustyöryhmässä.

Ympäristöjohtaminen

Keskon voimassaoleva ympäristöpolitiikka laadittiin vuonna 1996, jolloin Kesko sitoutui myös Kansainvälisen Kauppakamarin laatimaan elinkeinoelämän peruskirjaan kestävän kehityksen aikaansaamiseksi. Ympäristöpolitiikka on tarkoitus uudistaa vuoden 2002 aikana.

ISO 14001 -standardin mukainen ympäristöjärjestelmä on otettu käyttöön niissä konsernin yksiköissä, joissa ympäristövaikutukset ovat merkittävät. Järjestelmä saatiin pääosin sertifioitua kertomusvuoden aikana. Sertifioinneista kerrotaan tarkemmin Ympäristövastuu -osiossa alkaen sivulta 23. Keskon ympäristöpolitiikka on kokonaisuudessaan nähtävissä Keskon Internet-sivuilla (www.kesko.fi/ymparisto).

Ostotoiminnan eettiset periaatteet

Kesko kantaa ympäristöpolitiikkansa mukaisesti välillistä vastuuta myymiensä tuotteiden ympäristövaikutuksista. Vastaavasti Kesko on välillisesti vastuussa tuotteiden valmistukseen osallistuvan henkilöstön työoloista ja -ehdoista. Tätä ns. sosiaalista laadunvalvontaa Kesko toteuttaa tuontikaupassaan kansainvälisen Social Accountability SA 8000 -standardin avulla. Standardi perustuu YK:n ihmisoikeuksien julistukseen ja lapsen oikeuksien

yleissopimukseen sekä Kansainvälisen Työjärjestön ILO:n keskeisiin työelämää sääteleviin yleissopimuksiin. Keskon yhteistyökumppanina standardin käytön edistämiseksi ja tavarantoimittajien sertifiointissa on Bureau Veritas Quality International. Sosiaalisesta laadunvalvonnasta kerrotaan tarkemmin sivulta 38 alkaen. Keskon omaan periaatetekstiin sekä Keskon aloitteesta syntyneisiin suomalaisen tuontikaupan eettisiin periaatteisiin voi tutustua Keskon Internet-sivuilla (www.kesko.fi/lyhyesti).

Ruokakeskon tuotetutkimus on oman laadunvarmistusohjelmansa yhteydessä ottanut kantaa elintarviketuotantoon liittyviin eettisiin kysymyksiin kuten geeniteknologian käyttöön, eläintensuojeluun, hormonien käyttöön lihantuotannossa, atsovärien käyttöön elintarvikkeissa jne.

Osallistuminen elinkeinoelämän ja toimialan kehitystyöhön

Aktiivinen osallistuminen oman toimialan ja elinkeinoelämän kansalliseen ja kansainväliseen kehittämiseen on osa yritysten yhteiskuntavastuuta. Kesko on jo vuosikymmenien ajan tarjonnut asiantuntemustaan tähän kehitystyöhön. Keskon edustajat toimivat kertomusvuonna muun muassa seuraavissa kansallisissa ja kansainvälisissä järjestöissä ja muissa työryhmissä:

Kansainväliset järjestöt

- Kansainvälinen Kauppakamari ICC:
 - hallintoneuvosto (World Council)
 - työryhmät (ympäristö ja kestävä kehitys, yritysten yhteiskuntavastuu, bioteknologia)
 - Suomen osasto (varapuheenjohtajuus), em. kansainvälisten ryhmien lisäksi kotimaiset taustaryhmät (tietoliikenne ja -järjestelmät, vakuutus/turvallisuus, kuljetukset/logistiikka)
- CIES - The Food Business Forum (elintarviketeollisuuden ja -kaupan yhteistyöjärjestö)

- elintarvikkeiden turvallisuustyöryhmä
- UNICE (EU-maiden työnantajien keskusjärjestö)
- hallitus

EU-järjestöt

- Kaupan EU-keskusjärjestö EuroCommerce (euro-, maksuväline- ja sähköisen kaupan työryhmät)
- Kauppiasryhmittymien EU-järjestö UGAL (hallitus ja työryhmät)

Valtionhallinto kotimaassa

- Europrojektin yritystyöryhmä (valtiovarainministeriö)
- Kuluttaja-asiaain EU-valmistelujaosto (kauppa- ja teollisuusministeriö)
- Ketju- kuljetusten kehittämissuunnitelma (liikenne- ja viestintäministeriö)
- Tietosuojaalautakunta (liikenne- ja viestintäministeriö)

Kotimaiset keskusjärjestöt

- Palvelutyönantajat ry (puheenjohtajuus)
- Kaupan Keskusliitto ry (hallitus ja valiokunnat, joista puheenjohtajuus verovaliokunnassa sekä eurotyöryhmässä)
- Keskuskauppakamari (hallitus)

Toimiala- ja alueelliset järjestöt ym.

- Keskon edustaja toimi kertomusvuonna puheenjohtajana
- Päivittäistavarakauppa ry:n hallituksessa ja elintarvikelainsäädäntöryhmässä
 - Kiinteistö- ja rakennusalan ympäristöasioiden ProGresS-kehitysohjelmassa
 - Helsingin kauppakamarissa.

Näiden lisäksi Kesko toimii aktiivisesti lukuisissa toimialajärjestöissä ja kiertäjäorganisaatioissa. Näistä järjestöyhteisistä on julkaistu tarkempi luettelo [www-linkkeineen](http://www.kesko.fi/ymparisto) tämän raportin Internet-versiossa (www.kesko.fi/ymparisto).

Keskeiset sidosryhmät

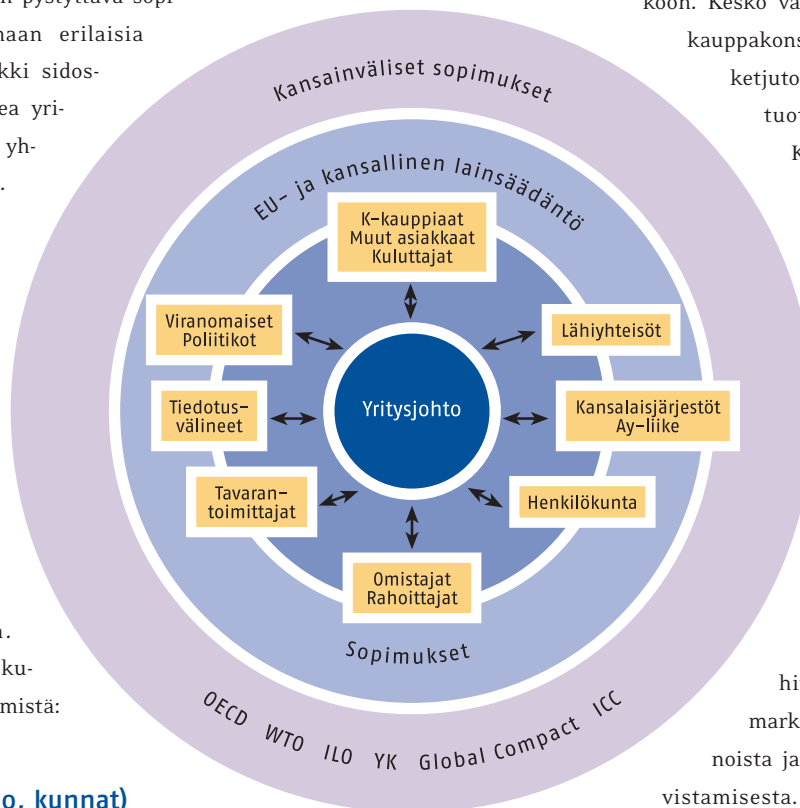
Yrityksellä on useita sidosryhmiä, joiden näkökulmasta yhteiskuntavastuun toteutumista tulee tarkastella. Joissakin tapauksissa sidosryhmien odotukset voivat olla keskenään ristiriitaisia. Vastuullisen yrityksen on pystyttävä sopivasti tasapainottamaan erilaisia odotuksia, jotta kaikki sidosryhmät voisivat kokea yrityksen onnistuneen yhteiskuntasuhteissaan.

Kesko-konsernin toiminta on huomattavan monipuolista, joten yhteiskuntavastuuseen liittyviä sidosryhmiä on runsaasti, eikä niitä ole helppoa - eikä tarpeellista - asettaa tärkeysjärjestykseen. Seuraavassa lyhyt kuvaus Keskon sidosryhmistä:

Viranomaiset (EU, Suomen valtio, kunnat)

Euroopan unioni ja Suomen valtio luovat lainsäädännön, kansainvälisten sopimusten ja muun ohjauksen avulla puitteet Keskon toiminnalle. Kesko tarjoaa omaa asiantuntemustaan kauppaa ja elinkeinoelämää koskevan elinkeinopolitiikan ja säädösten kehittämiseen toimiala- ja keskusjärjestöjen kautta. Kesko toimii yhteistyössä kuntien kanssa kauppaverkon kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi. Yhteiskunnan hyvinvoinnin kustantamiseen Kesko osallistuu muun muassa maksamalla välittämiä

veroja ja sosiaaliturvamaksuja sekä tieltämällä välillisiä veroja ja työntekijöittensä ennakkoveronpidätyksiä.

Tavaroiden ja palvelujen toimittajat

Kesko ostaa koti- ja ulkomaisilta viljelijöiltä, teollisuudelta ja maahantuojilta kulutustuotteita ja myy ja jakelee niitä edelleen K-kauppiaille ja muille asiakkaille. Kesko rakennuttaa ja ylläpitää K-kauppaverkkoa ja hankkii K-kauppiaille näiden liiketoiminnassaan tarvitsemia kalusteita, laitteita ja tarvikkeita, tietojärjestelmiä jne.

K-kauppiat ja muut asiakkaat

Kesko ja K-kauppiat ovat yhdessä kehittäneet liiketoimintamallin, joka perustuu sopimuksenvaraiseen vertikaaliseen yhteistyöhön ja selkeään työnjakoon. Kesko vastaa toimintamallin ja

kauppakonseptien kehittämisestä,

ketjutoiminnan ohjauksesta ja

tuotteiden hankinnasta.

Kesko hankkii ketjujen

käyttöön liikepaikat

ja organisoii mark-

kinoinnin, koulu-

tuksen ja muut

tarpeelliset pal-

velut. K-kaup-

pias vastaa oman

kauppansa opera-

tiivisesta toimin-

nasta ja kannatta-

vuudesta, henkilös-

tön johtamisesta ja ke-

hittämisestä, paikallis-

markkinoinnista ja -hankin-

noista ja asiakassuhteiden vah-

vistamisesta. Kauppapaikkatoimin-

nallaan Kesko edistää uusien yritysten

perustamista ja jo toimivien kauppia-

syrityttäjien etenemistä urallaan.

Kesko myy ja toimittaa tuotteita

myös lukuisille muille asiakkaille ja

seuraa säännöllisesti erilaisten tutki-

musten avulla niin K-kauppioiden kuin

muiden asiakkaiden mielipiteitä tarjo-

amistaan palveluista.

Kuluttajat

Keskon yhteistoiminta K-kauppioiden ja muiden kuluttajia palvelevien yritys-

asiakkaiden kanssa tähtää kuluttajien tarpeiden tyydyttämiseen. Tätä varten Kesko suunnittelee ja toteuttaa kuluttajia kiinnostavia ja tyydyttäviä kaupakonsepteja, tuotevalikoimia ja markkinointikampanjoita, jotka toimeenpannaan yhteistyössä K-kauppiasketjujen kanssa.

Kuluttajatutkimuksia käytetään laajalti asiakastytyväisyyden mittaamisessa ja toiminnan kehittämisessä. Asiakaslehti Pirkka jaetaan veloituksetta kaikkiin Plussa-kanta-asiakaskortin hankkineisiin talouksiin.

Osakkeenomistajat

Kesko on pörssi-yhtiö, jonka omistajina on K-kauppiaita, muita yrityksiä, yhteisöjä ja yksityisiä sijoittajia. Kesko pitää säännöllisesti yhteyttä pääomamarkkinoiden edustajiin ja jakaa osakkeenomistajille runsaasti tietoa toi-

minnastaan mm. Internet-sivujensa välityksellä. Neljä kertaa vuodessa suomeksi ja englanniksi ilmestyvä sidosryhmälehti Kaupantekijä jaetaan kaikille osakkeenomistajille.

Henkilökunta

Kesko edistää henkilöstönsä osallistumista toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen ja panostaa työkyvyn ylläpitämiseen ja sisäiseen tehtäväkiertoon. Henkilöstön työtyytyväisyyttä ja sisäistä asiakastytyväisyyttä seurataan monipuolisilla vuosittaisilla tutkimuksilla. Myös Keskon yrityskuvaa ja kiinnostavuutta työpaikkana tutkitaan säännöllisesti.

Tiedotusvälineet

Pörssi-yhtiönä Kesko jakaa toiminnastaan tietoa paitsi osakkeenomistajille myös suurelle yleisölle sekä pörssi-

sääntöjen mukaisesti että omaehtoisesti. Tiedotusvälineiden kanssa yhteistyö on päivittäistä ja molemminpuolista. Kesko seuraa säännöllisten tutkimusten avulla erityisesti taloustoimittajien käsityksiä Keskoista ja sen viestinnästä.

Kansalaisjärjestöt ja ay-liike

Kesko pitää säännöllistä yhteyttä kuluttaja-, ympäristö-, ihmisoikeus- ym. järjestöihin mm. valmistellessaan vastuullisuuteen liittyviä toimintapolitiikkojaan ja -ohjeitaan sekä esitellessään työnsä tuloksia. Ammattijärjestöistä läheisin on kaupan työntekijöitä edustava Palvelualojen Ammattiliitto PAM, jolla on Keskon sisällä omat paikallisosastonsa. Kesko tukee taloudellisesti lukuisten yhteiskunnallisesti merkittävien järjestöjen ja yhteisöjen työtä.

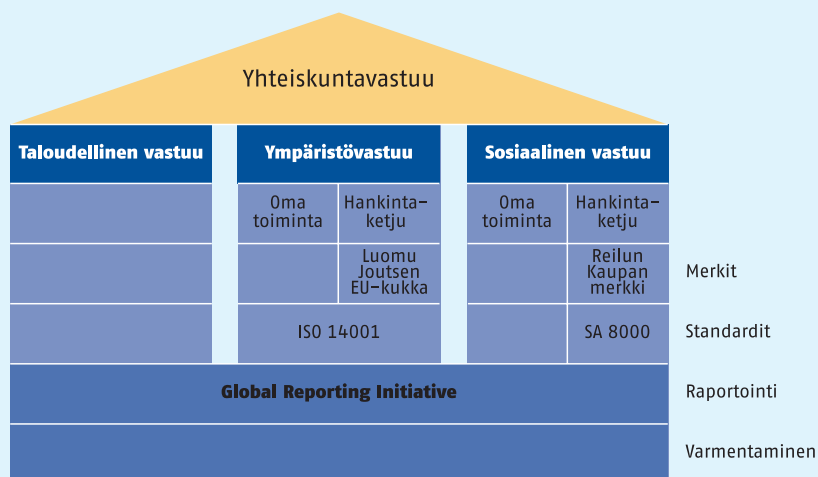

Yhteiskuntavastuun mittarit ja saavutetut tulokset

Taloudellisen vastuun keskeisiä tuloksia vuodelta 2001

- Tulos, pääoman tuotto ja työn tuottavuus laskivat
- Osakkeiden efektiivinen osinkotuotto säilyi korkeana
- Osakkeiden markkina-arvo laski
- Investoinnit olivat Keskon historian toiseksi suurimmat
- Suurten kauppojen osuus K-ruokakaupan myynnistä pysyi ennallaan
- Asiakkaitten keskimääräinen etäisyys K-ruokakauppaan oli edelleen lyhyt
- Työpaikkojen kokonaismäärä kasvoi Baltian laajennusten ansiosta
- Ostot tavarantoimittajilta vähenivät hieman
- Yleishyödyllistä tukea suunnattiin entistä enemmän nuorisotyöhön, tieteeseen ja koulutukseen sekä kansalais- ja ympäristöjärjestöille.

Kesko on tähän raporttiin kerännyt - pääosin GRI:n suosittelemaa sisältö-kaavaa noudattaen - keskeisiä tuloksiaan yhteiskuntavastuun eri osa-alueilta. Osa suositelluista mittareista on ollut Keskoissa käytössä jo pitkään, jolloin vertailulukuja on usealta vuodelta. Jotkut mittarit ovat uudempia, jolloin tilastointi on aloitettu vuodesta 2000 tai 2001. Joissakin tapauksissa tilastot ovat tarkentuneet tiedonkeruujärjestelmää kehitettäessä niin, että aikaisemmin julkaistuja lukuja on ollut syytä tarkautuvasti korjata.

Muutaman vuoden kuluessa yhteis-

kuntavastuuta kuvaavien mittarien ja niistä käytettävissä olevien tilastojen voidaan odottaa vakiintuvan niin, että vastuullisuuden kehitys on selkeästi nähtävissä. Mitä useampi yritys noudattaa GRI:n raportointisuositusta, sitä helpommin yrityksiä voidaan jatkossa vertailla keskenään myös yhteiskuntavastuun tunnusluvuilla.

Taloudelliset tulokset

Hyvä taloudellinen tulos on vastuullisen toiminnan perusta. Se turvaa taloudellisen hyvinvoinnin omistajille, henkilökunnalle sekä tavaroiden ja palve-

lujen toimittajille ja varmistaa mm. verotuksen kautta yrityksen osuuden koko yhteiskunnan hyvinvoinnin kehittämisessä. Vahva taloudellinen asema antaa mahdollisuuden panostaa ympäristö- ja sosiaaliseen vastuuseen, ja niissä saavutetut tulokset taas vahvistavat taloudellista tulosta. Näin yhteiskuntavastuun kolme pilaria ovat toisistaan riippuvaisia ja niitä tulee kehittää rinnan ja tasapainoisesti.

Kesko on jo vuosikymmeniä tehnyt hyvää taloudellista tulosta. Omistajat ovat saaneet pörssiyhtiöiden keskiarvoa selvästi suurempaa osinkoa, työ-

Toiminnan kannattavuusluvut	1999	+/- %	2000	+/- %	2001	+/- %
Liikevaihto, miljoonaa euroa	6 111	+2,0	6 308	+3,2	6 214	-1,5
Myyntikate, %	12,3		12,1		12,5	
Voitto ennen satunnaisia eriä, miljoonaa euroa	128	-3,5	126	-2,1	86	-31,7
Voitto ennen satunnaisia eriä, %	2,1		2,0		1,4	
ROI (sijoitetun pääoman tuotto), %	8,0		8,5		6,6	

paikkojen määrä on kasvanut, tavarantoimittajien ja yhteiskunnan laskut on maksettu ajallaan. Kauppaverkkoa on uudistettu kuluttajien asuinpaikkojen ja kulutustottumuksien muutoksia ennakoiden, lähi- ja haja-asutusalueen palveluja unohtamatta. Kansalaisjärjestöjen ja yleishyödyllisten yhteisöjen toimintaan on osallistuttu niin henkisesti kuin taloudellisella panoksella.

Seuraavassa analysoidaan Keskon taloudellisia tuloksia eri sidosryhmien kannalta. Muita talouden tunnuslukuja ja liiketoiminnan kehitystä vuonna 2001 on selostettu Keskon vuosikertomuksessa. Vastaavat tiedot löytyvät myös Keskon Internet-sivuilta (www.kesko.fi/sijoittajatietoa).

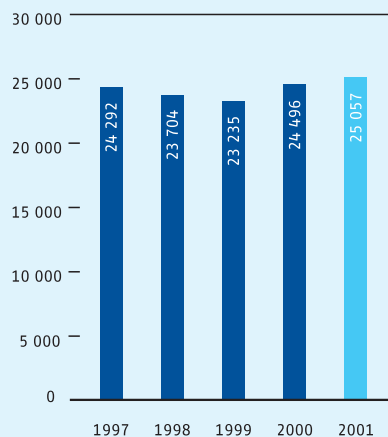
Talouden kehitys osakkeenomistajien kannalta

Kesko on tuottanut voittoa ja jakanut osinkoa yhtäjaksoisesti koko toimintansa ajan vuodesta 1940 lukuunottamatta vuotta 1967. Viimeisen kymmenen vuoden jaksolta, joka sisältää 1990-luvun syvän laman, Keskon B-osakkeen vuosituotto (osinko ja arvonnousu) on ollut keskimäärin 11,0 prosenttia ja viimeksi kuluneilta viideltä vuodelta 6,1

prosenttia. Efektiivinen osinkotuotto on ollut viimeksi kuluneilta viideltä vuodelta keskimäärin 7,1 prosenttia. Vuonna 1997 täsmennetyt osinkopoliitiikan mukaan Kesko jakaa osinkoa tuloksestaan vähintään kolmanneksen tai puolet, jos omavaraisuusaste ylittää 50 prosenttia. Osinko on viimeisten viiden vuoden aikana ollut keskimäärin 93 prosenttia tuloksesta.

Keskon osakkeen hintakehitys on ollut tasaista ja noudatellut kaupan toimialan yleiskehitystä Helsingin pörssissä.

Osakkeenomistajat 31.12. kpl

Pörssin yleisindeksi ja painotettu portfolioindeksi (Hex 20) ovat muutaman viime vuoden ajan nousseet selvästi enemmän kuin Keskon B-osakkeen pörssikurssi, johtuen ennen kaikkea tietotekniikka-alan ja Nokian hintakehityksestä. Vuonna 2001 tilanne kuitenkin muuttui, kun tietotekniikka-alan kurssit kääntyivät voimakkaaseen laskuun.

Keskon markkina-arvo oli korkeimmillaan vuosien 1998 ja 2000 alkupuolella, jolloin se oli noin 1,4 miljardia euroa. Vuoden 2001 lopussa markkina-arvo oli noin 1,1 miljardia euroa, mikä oli noin 0,4 prosenttia Helsingin Pörssin koko markkina-arvosta ja noin puolet kaupan toimialan markkina-arvosta. Markkina-arvo oli noin 80 prosenttia omaisuuden kirjanpitoarvosta, eli Keskon osakkeen arvoon ei näytä sisältyvän merkittäviä kasvun odotusarvoja.

Keskon osakaskunnan perustan muodosti yhtiön alkuvaiheissa kauppiaskunta. Vuonna 1960 tapahtunut listautuminen sekä 1970- ja 1980-luvulla toteutetut osakeannit kasvattivat ja monipuolistivat osakaskuntaa. 1990-luvun alussa osakkaita oli yli 40 000. Osakkaiden lukumäärä laski 1990-luvun loppupuolella, mutta viimeiset kak-

Investoinnit ja varallisuus	1999	2000	2001
Investoinnit, miljoonaa euroa	202	247	206
Investoinnit, % liikevaihdosta	3,3	3,9	3,3
Omavaraisuusaste, %	56,6	54,7	53,1
Velkaantumisaste, %	43,4	45,3	46,9
Nettovelkaantumisaste, %	1,3	16,3	12,7

K-ruokakauppojen määrä Suomen kunnissa		
K-ruokakauppoja	Kuntia	% kunnista
10 tai enemmän	15	3,3
7-9	13	2,9
5-6	24	5,4
3-4	70	15,6
2	111	24,8
1	165	36,8
ei yhtään	50	11,2
	448	100,0

si vuotta se on kasvanut ja oli vuoden 2001 lopussa 25 057.

Yksityishenkilöiden osuus Keskon osakepääomasta oli 1990-luvun alussa noin kolmannes ja tällä hetkellä noin neljännes. K-kauppiat ja muut yksityiset yritykset ovat säilyttäneet vajaan 30 prosentin osuutensa melko vakaana, samoin rahoitus- ja vakuutuslaitokset sekä julkisyhteisöt ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt yhteensä noin neljänneksen osuutensa. Sampo, Pohjola ja Ilmarinen ovat olleet pitkään Keskon merkittäviä omistajia. Keskon lähiyhteisöistä vakiintuneita merkittäviä omistajia ovat olleet Keskon Eläkekassa, Vähittäiskaupan Takaus ja K-kauppiasliitto. Ulkomaalaisten osuus (sisältää hallintarekisteröidyt) pysyi vuonna 2001 jokseenkin ennallaan ollen 18,1 prosenttia.

Kesko tuottaa sijoittajasuhdestrategiansa mukaisesti markkinoille jatkuvasti oikeaa, avointa ja ajan tasalla olevaa tietoa osakkeensa hinnannuodostuksen perustaksi. Tavoitteena on parantaa toiminnan tunnettuutta ja kasvattaa Keskon kiinnostavuutta sijoituskohteena. Kesko julkaisee sijoittajatiedon ensisijaisesti Internet-si-

vuillaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Osakkeenomistajille postitetaan painettu vuosikertomus samoin kuin tilinpäätöstiedote ja kolme osavuosisatusta, jotka ilmestyvät osana sidosryhmälehti Kaupantekijää (Trademaker). Kesko noudattaa kahden viikon hiljaista jaksoa ennen tulostiedotteidensa julkistamista.

Analytikoille ja medialle Kesko järjestää tiedotustilaisuuksia tulosjulkistusten ja merkittävien uutisointien yhteydessä sekä taustatietotilaisuuksia ("Capital Market Day") eri teemoista kerran tai kaksi vuodessa. Lisäksi käydään esittäytymässä sijoittajatilaisuuksissa eri puolilla Suomea sekä vuosittain vähintään kerran Lontoossa ja usealla paikkakunnalla Yhdysvalloissa.

Tarkempaa tietoa Keskon omistajista ja osakekehityksestä Keskon Internet-sivuilta (www.kesko.fi) "sijoittajatietoa"-osiosta.

Investoinnit ja kauppaverkosto

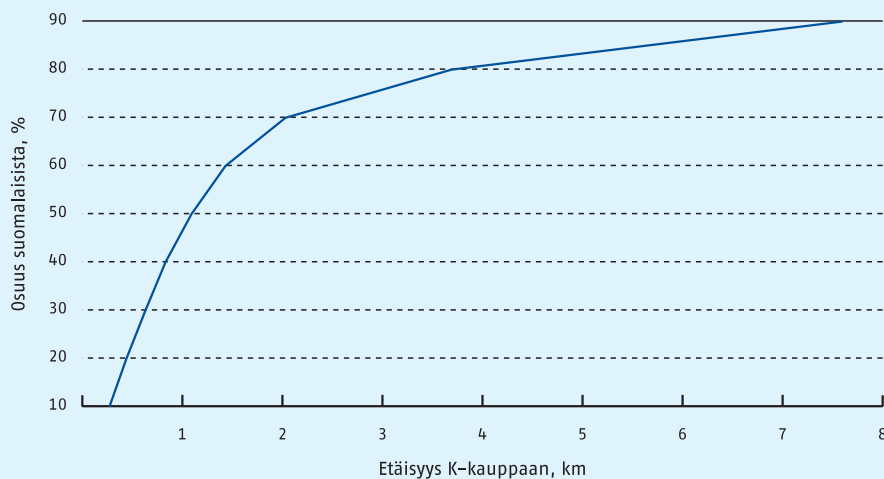
Vuonna 2001 Kesko-konsernin investoinnit olivat 206 miljoonaa euroa eli 3,3 prosenttia liikevaihdosta. Summa oli kaikkien aikojen toiseksi suurin.

Valtaosa eli 160 miljoonaa euroa käytettiin kauppapaikkojen rakennuksiin, kalustoihin ja tietotekniikkaan. Investoinneilla on ollut taloudellista vaikutusta ennen kaikkea rakennusliikkeiden, rakennusalan palveluyritysten, kaluste- ja laitetuottajien sekä tietojärjestelmätoimittajien liiketoimintaan.

Maan sisäinen muuttoliike jatkui edelleen voimakkaana. Etelä-Suomen, Länsi-Suomen ja Oulun lääni olivat muuttovoittajia, menettäjiä olivat Itä-Suomen ja Lapin lääni. Myös kulutustottumukset muuttuvat. Keskon on huolehdittava siitä, että K-ryhmän myymäläverkko vastaa mahdollisimman hyvin palvelujen kysyntää. Se tarkoittaa, että Keskon on jatkuvasti investoitava uusiin kauppapaikkoihin ja -keskuksiin sekä kasvatettava käyttötavara- ja rautakauppojen yksikkökokoja.

Vuonna 2001 Kesko rakennutti Suomessa 15 uutta ruokakauppaa ja 10 erikoiskauppaa. Uudet K-ruokakaupat ovat pääasiassa K-citymarketteja, K-supermarketteja ja taajamien pieniä keskustaikakauppoja. Suuryksiköiden (K-citymarketit) osuus K-ruokakauppojen myynnistä pysyi kotimaan toiminnoista laskevien ennallaan eli 29,6 prosentissa.

Suomalaisten etäisyys K-ruokakauppaan

Asukkaiden määrä lääneittäin alle 1 000 metrin etäisyydellä lähimmästä K-ruokakaupasta

	Asukkaat alle 1000 metrin etäisyydellä		Kaikki asukkaat		% asukkaista alle 1000 metrin etäisyydellä	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Etelä-Suomen lääni	1 132 301	1 148 544	2 009 074	2 028 663	56,4	56,6
Ahvenanmaan lääni	12 471	12 532	25 042	25 491	49,8	49,2
Länsi-Suomen lääni	744 547	710 138	1 803 887	1 810 638	41,3	39,2
Itä-Suomen lääni	259 435	251 658	595 404	588 870	43,6	42,7
Oulun lääni	183 435	177 678	446 700	450 229	41,1	39,5
Lapin lääni	68 692	65 781	196 308	192 482	35,0	34,2
Yhteensä	2 400 791	2 366 331	5 076 416	5 096 373	47,3	46,4

Lähde: Tilastokeskus, Väestöruututilasto 31.12.1999
Kesko Oyj, Myymälärekisteri 31.12.2001

Osuus on hieman pienempi kuin Suomen päivittäistavarakaupassa keskimäärin ja merkittävästi pienempi kuin useimmissa Keski-Euroopan maissa.

Kesko on omalta osaltaan tehnyt parhaansa palvelujen saavutettavuuden turvaamiseksi tarjoamalla yhdessä K-kauppioiden kanssa näiden asiakkaille koko maan kattavan, liiketyypeiltään ja tavara-aloiltaan monipuolisen myymäläverkoston, jota Anttilan posti-myynni ja NetAnttila vielä täydentävät.

K-ruokakauppoja oli vuoden 2001 lopussa 1 159 kappaletta eli 90 vähemmän kuin vuoden 2000 lopussa. Näistä pieniä K-kauppoja oli 744 kappaletta. K-ruokakauppoja oli 398 kunnassa (eriteltä oheisessa taulukossa), kun Suo-

nessa on kuntia 448.

Yksi K-ruokakauppaverkoston palvelutasoa kuvaavista mittareista on suomalaisten kotitalouksien keskimääräinen etäisyys lähimmästä K-ruokakaupasta. Tämä tunnusluku voidaan laskea vertaamalla Keskon myymälärekisterin tietoja Tilastokeskuksen väestöruututilastoon. Tilastokeskuksen tiedot ovat tosin hieman vanhempia, eli viimeisimmät väestösiirtymät puuttuvat vertailusta. Näillä tiedoilla lasketuna kaikista suomalaisista 46,4 prosenttia asuu enintään kilometrin päässä K-ruokakaupasta (ja puolet suomalaisista enintään 1,1 kilometrin päässä), joten K-ryhmän tarjoamat palvelut ovat edelleen suhteellisen lähellä asiakkai-

ta. Oheisessa taulukossa etäisyys K-kauppaan on eritelty lääneittäin.

K-erikoiskauppoja oli 579 kappaletta, Tähti Optikko -liikkeitä runsaat 100 ja Carrols -ravintoloita 74 kappaletta. Carrols -ketju myytiin vuoden 2002 helmikuussa.

Suurkeittiöitä ja ravintoloita palvelevan tytäryhtiön Kespro Oy:n toimitusten piirissä on noin 6 000 asiakasyritystä. Keskon jakelutoiminta palvelee näin ollen lähes 8 000 yritystä ja kattaa käytännöllisesti katsoen kaikki Suomen kunnat.

Työpaikkojen kehitys

Kesko-konsernin palveluksessa oli vuoden 2001 lopussa 14 988 henkeä eli

Henkilöstökulut (miljoonaa euroa)	1999		2000		2001	
Palkat ja palkkiot	261	+1,6%	268	+2,7%	267	-0,1 %
- tästä palkkiopalkkaus	5,6		5,4		7,2	
Henkilösivukulut						
- eläkekulut	30		22		40	
- muut henkilösivukulut	27		26		26	

Työn tuottavuus (tuhatta euroa)	1999	2000	2001
Liikevaihto/työntekijä *	556	568	538
Voitto ennen satunnaisia eriä/työntekijä *	10,5	11,3	7,4

* henkilökunnan määrä keskimäärin vuoden aikana

Verot (miljoonaa euroa)	1999	2000	2001
Tulovero Suomeen	39	34	30

1 627 henkeä enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Keskimäärin henkilökunta oli vuoden aikana 11 544 henkeä, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen nähden 445 henkeä eli neljä prosenttia. Keskimääräinen henkilökunta lasketaan siten, että kuukausittain otetaan mukaan kaikki vakinaisessa ja määräaikaisessa suhteessa olevat työntekijät, mutta ei pitkäaikaispoissaolevia (vanhempainvapaa yms.). Osa-aikaiset työntekijät muutetaan kokoaikaisiksi osa-aikaisuusprosentin mukaan (esimerkiksi 30 tuntia viikossa työskentelevä on kokoaikaiseksi muutettuna 0,8 henkeä).

Henkilömäärää lisäsi muun muassa Ruokakeskon laajeneminen Baltiassa sekä Rautakeskon laajeneminen Virossa ja Ruotsissa. Henkilöstöä vähensi puolestaan palvelu- ja tukitoimintojen ulkoistaminen. Keväällä myytiin konsernin it-yhtiön Tietokesko Oy:n osakeenemmistö (80 %) TietoEnator Oyj:lle, mikä vähensi konsernin henkilömäärää 171 hengellä. Ulkoistetuissa toiminnoissa työskenteli yhteensä noin 550 henkilöä. Konsernin ulkomaisissa toimipaikoissa työskenteli vuoden lopussa 2 188

henkilöä eli 14,6 prosenttia konsernin kaikista työntekijöistä ja 65 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna.

Konsernin rakenne muuttui vuoden aikana merkittävästi, kun kaupallinen liiketoiminta siirrettiin perustetuille tytäryhtiöille. Emoyhtiöstä siirtyi näihin yhtiöihin yli 3 000 henkeä, ja emoyhtiön palveluksessa oli vuoden lopussa 237 henkeä. Jaoteltaessa konsernin työpaikat karkeasti tukku- ja vähittäiskaupan tehtäviin keskolaisista jo yli 60 prosenttia toimii vähittäiskaupan tehtävissä. Keskon harjoittamaa vähittäiskauppaa ovat muun muassa Anttila- ja Kodin Ykkönen -tavaratalot, K-Citymarket-tavaratalojen käyttötavaraosastot, K-maatalousyhtiöt Oy:lle kuuluvat K-maatalouskaupat, Kaukomarkkinat Oy:n omistama osa Tähti Optikko -ketjusta sekä ulkomaisten tytäryhtiöiden vähittäiskaupat.

Työpaikoista oli vakinaisia 12 757 eli 85,1 prosenttia ja määräaikaisia 2 231 eli 14,9 prosenttia. Vakinaisiin on tässä laskettu työstä poissa olevat 708 henkeä (vanhempainloma, varusmiespalvelu, muu syy). Osa-aikaisia oli kon-

sernin koko työntekijämäärästä 26,3 prosenttia. Lähes kaikki osa-aikaiset työsuhteet ovat vähittäiskauppayhtiöissä (Citymarket Oy 42,6 prosenttia, Anttila Oy 39,8 prosenttia), joissa niin osa- kuin määräaikaiselle työlle on jatkuvasti kovaa kysyntää.

Kesko-konsernilla on Suomessa toimipaikkoja 44 paikkakunnalla. Hieman yli puolet kotimaan henkilökunnasta työskentelee pääkaupunkiseudulla ja toinen puoli, noin 6 000 henkeä muualla Suomessa. Kun lisäksi K-kaupoissa työskentelee kauppiat mukaanlukien noin 25 000 henkeä ja K-kauppoja on melkein joka kunnassa, K-ryhmän lähes 40 000 työpaikan hyvinvointivaikutukset ulottuvat käytännössä koko Suomeen.

Maksetut palkat, henkilösivukulut ja verot

Vuonna 2001 Kesko-konsernin maksamat palkat olivat 267,4 miljoonaa euroa, eläkekulut 40,0 miljoonaa euroa ja muut henkilösivukulut 26,2 miljoonaa euroa.

Laskennallinen tulovero oli 30 miljoonaa euroa, jonka verohallinto jakaa edelleen yhtiön toimipaikkakunnille.

Kiinteistövero Kesko maksoi 2 miljoonaa euroa yhteensä noin 100 kuntaan.

Välittömien verojen lisäksi Kesko on kerännyt yhteiskunnalle huomattavan määrän välillisiä veroja ja maksuja kuten arvonlisäveroa, autoveroa, alkoholiveroa, tulleja, työntekijöiden ennakonpidätyksiä, TEL- ja sosiaaliturvamaksuja jne. Vaikka nämä maksut ovat Keskon kannalta välillisiä eivätkä kuulu varsinaisen yhteiskuntavastuun piiriin, Kesko on omalta osaltaan huolehtinut vastuullisesti siitä, että yhteiskunnan saatavat ovat kertyneet ajallaan ja täysimääräisinä.

Työeläke- ja sairausvakuutusjärjestelmät

Keskon Sairauskassa hoitaa työpaikkakassana Kesko-konserniin kuuluvien yhteisöjen henkilökunnan lakisääteisen sairausvakuutuksen. Sairauskassan piirissä on runsaat 10 000 henkilöä. Sairauskassa maksoi vuonna 2001 sairausvakuutuskorvauksia 5,9 miljoonaa euroa.

Keskon Eläkekassa hoitaa Kesko Oyj:n, sen toimialayhtiöiden sekä eräiden muiden lähiyhteisöjen henkilökunnan TEL-vakuutuksen eläkekassan osastossa B. Varma-Sampo hoitaa muiden tytäryhtiöiden lakisääteisen TEL-

vakuutukset. Keskon Eläkekassassa on myös lisäetujen osasto A, joka on suljettu 8.5.1998. Osastoon A kuuluvalla henkilöllä on mahdollisuus joihinkin sellaisiin eläkelajeihin, joita ei ole lakisääteisen TEL:n puolella, kuten esimerkiksi tuotannollisilla perusteilla myönnettävään varhaiseläkkeeseen.

Keskon Eläkekassa maksoi vuonna 2001 eläkeitä 40 miljoonaa euroa yhteensä 2 950 henkilölle. Eläkekassan piiriin kuului vuoden lopussa hieman vajaa 4 000 Kesko-konserniin työsuhhteessa olevaa henkilöä.

Keskon Eläkekassan sijoitustoiminta on onnistunut viime vuosina hyvin ja Kesko-konsernin eläkekustannukset ovat valtakunnan keskimääräistä tasoa matalammat. Vuonna 2001 sijoitustuotot olivat pienemmät kuin vuosina 1999-2000, ja eläkekulut nousivat vuoden 1998 tasolle.

Tavaroiden ja palvelujen toimittajat

Kertomusvuonna Keskon ostot kotimaisilta tavarantoimittajilta olivat 4 325 miljoonaa euroa ja ulkomaisilta 1 008 miljoonaa euroa. Kotimaisten ostojen arvo väheni edellisestä vuodesta 8 prosentilla ja ulkomaisten kasvoi 24 prosentilla. Koti- ja ulkomaisten ostojen

suhde ei kerro myytyjen tuotteiden kotimaisuusasteesta, koska ostot Suomessa toimivilta, ulkomaista tavaraa maahan tuovilta yrityksiltä kirjautuvat Keskon reskontrassa kotimaisiksi ostoiksi. Palveluja, jotka olivat pääasiassa kotimaisia, ostettiin 75 miljoonalla eurolla.

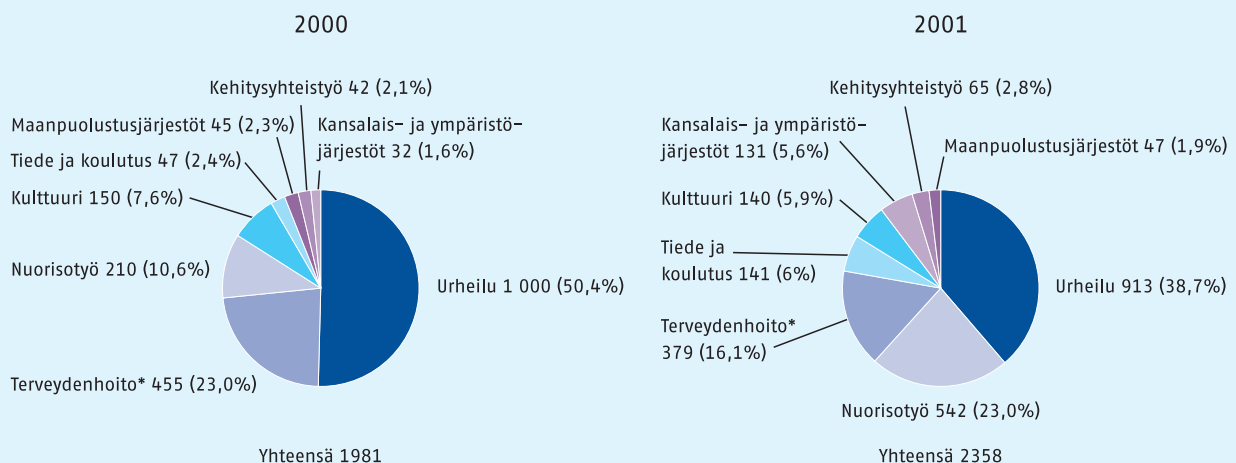
Taloudellisten vaikutusten piiriin kuuluvat myös investoinnit, jotka olivat 206 miljoonaa euroa. Valtaosa investointivaroista käytettiin rakennuksiin, kalustoon ja tietotekniikkaan.

Keskon toiminnan taloudellista vaikutusta tavarantoimittajiin voitaisiin analysoida muun muassa tilastoimalla toimittajien lukumäärän kehitystä, ryhmittämällä toimittajia kokoluokkiin Keskon ostojen mukaan, selvittämällä Keskon osuutta kunkin toimittajan myynnistä jne. Tähänastisella tietojärjestelmällä tällaisten erittelyjen tekeminen on kuitenkin ollut vaikeaa. Koska Kesko otetaan parhaillaan käyttöön SAP-toiminnanohjausjärjestelmää, joka tuo seurantaan huomattavasti parempia mahdollisuuksia, tarkempiin erittelyihin ryhdytään vasta sen valmistuttua.

Taloudellinen tukeminen

Kesko ja sen tytäryhtiöt ovat vuosikymmenten ajan tukeneet yhteiskunnan hy-

Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin (1 000 €)

* osa lahjoitusvaroista tullut K-kauppojen asiakkailta

väksi työtä tekevien, pääasiassa valtakunnallisten järjestöjen toimintaa. Viime vuosina tukea on keskitetty nuoris- ja liikuntajärjestöihin, terveiden elämäntapojen edistämiseen ja lasten terveydenhuoltoon. Merkittäviä tuensaajia on ollut vajaa sata. Keskon lisäksi K-kauppiat tukevat merkittävästi oman paikkakuntansa järjestöjä ja urheiluseuroja.

Rajanveto lahjoitusten, sponsoroinnin ja markkinoinnin välillä on usein vaikeaa. Kun puhtaat markkinointi-

toimenpiteet jätetään laskelmien ulkopuolelle, Kesko-konsernin taloudellinen tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin oli vuonna 2001 lähes 2,4 miljoonaa euroa (2 miljoonaa euroa vuonna 2000). Tästä vajaa 40 prosenttia meni urheilu- ja liikuntajärjestöille (mm. Suomen alpihiihdon maajoukkueet, Suomen Palloliitto, nuorten urheilijoiden stipendit). Nuorisotyöhön käytettiin vajaa neljännes (540 000 euroa) - tärkeimpänä yhteistyökumppanina Nuori Suomi ry - ja lasten terveydenhoidon tukemi-

seen 380 000 euroa (mm. Lastenkliniikan kummit, HYKS:n Lasten ja nuorten sairaalan teho-osasto K9). Nuorisotyön, tieteen ja koulutuksen sekä kansalais- ja ympäristöjärjestöjen osuus Keskon maksamasta tuesta nousi, urheilun ja lasten terveydenhoidon osuus laski.

Ympäristötulokset

Ympäristövastuun keskeisiä tuloksia vuodelta 2001

- ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän sertifiointi eteni merkittävästi
- Kestävän logistiikan laskentamalli saatiin kokonaisuudessaan käyttöön
- Ekotehokkaan liikerakentamisen pilottikohteita valmistui
- Kiinteistöjen energiankäytön seuranta laajennettiin ja tarkennettiin
- Uusi energianseuranta osoitti vanhojen ominaiskulutuslukujen olleen todellista pienempiä
- Energian ympäristöprofiilin laskennassa ei päästy haluttuun tarkkuuteen
- Kotimaan hankinta- ja runkokuljetukset saatiin mukaan laskentaan
- Jakelun ajokilometrit vähenivät ja kuormien täyttöaste parani
- Pakkausten suhteellinen osuus maahantuonnin volyyminä pieneni edelleen hieman
- Luomutuotteiden myynti oli voimakkaassa kasvussa
- Kesko sai tunnustusta ekotehokkaan rakentamisen, jätteen vähentämisen ja yhteiskuntavastuun raportoinnin hyväksi tehdystä työstä.

Kesko raportoi ympäristötuloksiaan nyt viidettä kertaa, eli vertailutietoja keskeisten ympäristövaikutusten osalta on olemassa usealta vuodelta. Tunnusluvut ovat tarkentuneet sitä mukaa kuin ympäristöjohtamisjärjestelmää ja ympäristölaskentamallia on otettu käyttöön konsernin eri yksiköissä. Esimerkiksi energia- ja jätehuoltotilastot kattavat nykyään merkittävästi suuremman osan konsernin toiminnoista kuin muutama vuosi sitten. Kun ympäristövaikutukset tällaisen kehityksen myötä näyttävät lukujen valossa kasvaneen, todellinen syy on kuitenkin yleensä laskennan tarkentumisessa.

Keskon ympäristölaskentamalli saatiin vuosien työn jälkeen kertomusvuonna kaikilta osiltaan käyttöön. Se antaa entistä paremmat mahdollisuudet täsmällisten tavoitteiden asettamiseen, erilaisten toimintavaihtoehtojen vertailuun ja kustannusten seurantaan ympäristötunnuslukujen rinnalla.

Ympäristötoimintoihin käytettävissä olevia henkilöresursseja on edelleen kasvatettu. Kaikissa toimialayhtiöissä ja useassa muussa yksikössä on ympäristötyöstä vastuullinen henkilö, jonka toimenkuva vaihtelee yhtiöittäin. Pääosin ympäristövastuu on kytketty kehitys-, laatu- ja controlling-tehtäviin. Konsernitasolla - K-kauppiasketjut mukaanlukien - työtä koordinoi Keskon ja K-kauppiasliiton yhteinen K-ympäristötyöryhmä.

Keskon Internet-sivuilla on ympäristötoimintojen tuloksista laajempaa tietoa kuin tässä painetussa raportissa.

Ympäristöjärjestelmän eteneminen

Keskon ympäristövaikutuksiltaan merkittävimmissä yksiköissä on käytössä ISO 14001 -standardin mukainen ympäristöjärjestelmä. Suurimman toimialayhtiön Ruokakesko Oy:n logistiikka sekä kuljetus- ja huolintayhtiö Kesped Oy saivat järjestelmälleen ISO -sertifikaatin kertomusvuoden tammikuussa, ensimmäisenä kaupan alalla Suomessa. Ruokakeskon ostotoiminnoille ympäristöjärjestelmää rakennetaan parhailaan. Tavoitteena on saada se valmiiksi vuoden 2002 loppuun mennessä. Keskon kiinteistöjen huolto- ja ylläpitopalveluista vastaava ABB Kiinteistöpalvelut Oy on myös ISO 14001 -sertifioitu.

Anttila Oy sai maaliskuussa 2002 ensimmäisenä suomalaisena vähittäiskauppayhtiönä ISO 14001 -sertifikaatit kolmelle Anttila-tavaratalolle, kolmelle Kodin Ykkönen -sisustustavaratalolle ja Pitäjänmäen keskusyksikön kiinteistötoiminnoille. Lähivuosina kaikki tavaratalot ja yhtiön keskustoiminnot liitetään sertifioituun ympäristöjärjestelmään.

Ympäristölaskenta

Keskon logistiikan ympäristölaskentajärjestelmä KELO-malli (KELO eli kestävä logistiikka) otettiin kertomusvuoden aikana käyttöön Ruokakeskon logistiikkavarastoilla ja Kesped Oy:ssä sekä soveltuvilta osin Rautakeskossa ja Anttilassa. Jo ennestään käytössä olleen jätehuoltomallin lisäksi KELO sisältää nyt kuljetusmallin (hankinta- ja jakelukuljetukset, autokuluseuranta), kalustoseurantamallin, paluulogiikk-

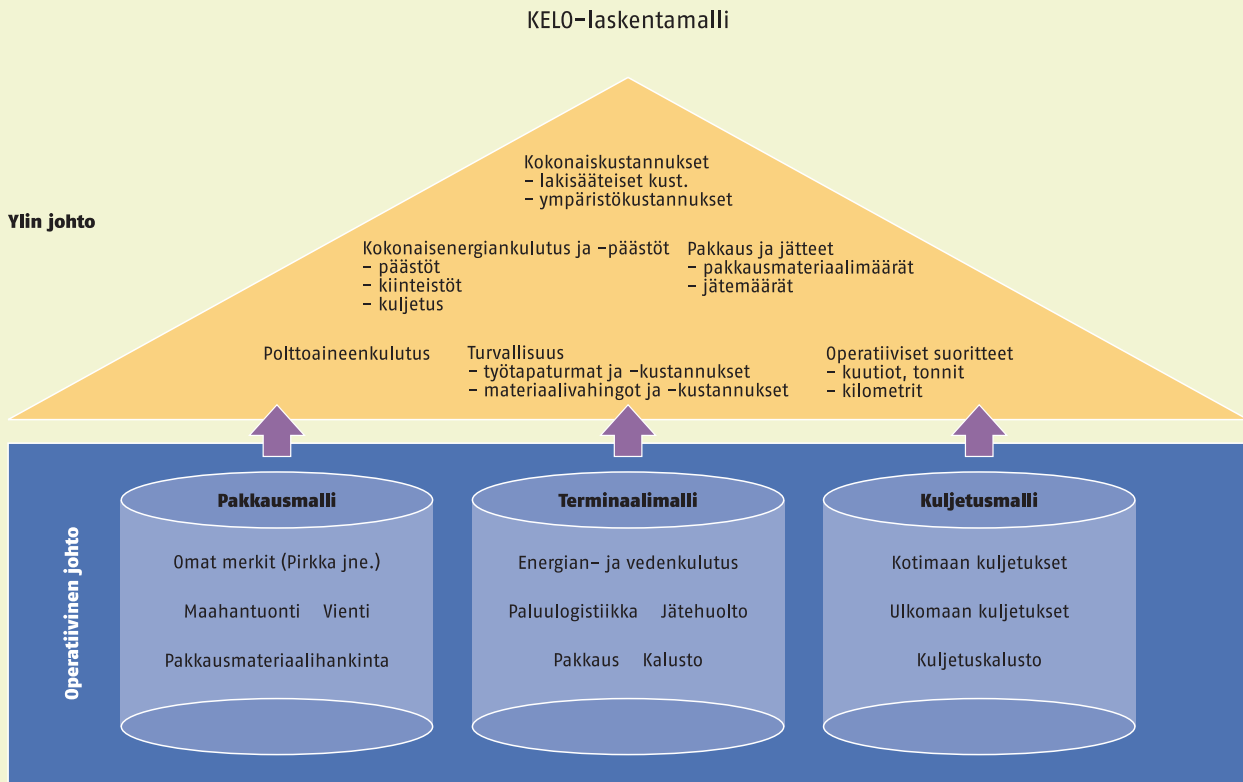
kamallin ja pakkausmallin. Mallit rakennettiin yhteistyössä Keskon, Tietokeskon ja QPR Softwaren kanssa ja niille on haettu EU:n laajuista patenttia.

Jätehuoltomallin käyttöä laajennettiin kertomusvuonna ympäristöjärjestelmää käyttäviin Anttila- ja Kodin Ykkönen -tavarataloihin. Vuoden 2002 aikana jätehuoltomalli on tarkoitus ottaa käyttöön pilottikaupoissa K-Citymarket- ja K-Supermarket-ketjuissa. Mallin automaattista tiedonsiirtoa kehitetään vuonna 2002 yhteistyössä jätehuolto-operaattorien kanssa.

Kiinteistöjen ekotehokkuus

Kesko noudattaa kaikissa merkittävisissä rakennushankkeissaan ekotehokkaan rakennuttamisen periaatteita. Tällöin tarkastellaan kiinteistön koko elinkaarta tontin hankinnasta aina rakennuksen kuviteltuun purkuun saakka. Keskon ns. ”kuori ja kasetti” -konseptissa liikerakennus jaetaan kiinteistökuoreen ja vaihtuvaan liiketoimintakasettiin, joiden kestoikä on erilainen. Keskeistä on kuoren monikäyttöisyys ja sen sisällä olevien järjestelmien muunneltavuus. Tarkoituksena on minimoida elinkaaren aikaiset energia-, muutos- ja muut kustannukset sekä ympäristö-että taloudellisista syistä. Kun energiankäyttö ja tilojen muunneltavuus on koko elinkaaren ajan hallinnassa ja ohjattavissa, liiketilojen käyttökustannukset ovat edulliset ja vuokralaisten markkinakilpailukyky paranee.

Linkaariedullisuutta voidaan tavoitella ensisijaisesti suunnittelun keinoin. Hyvä suunnittelu vähentää ympä-

ristörasitusta. Ekotehokas rakennuttaminen vaatii yksinkertaistamista, pelkistämistä, olennaisten asioiden tunnistamista ja elinkaaren aikaisten erilaisten käyttömahdollisuuksien huomioimista jo suunnittelun alkuvaiheessa. Yhteistyössä eri toimijoiden ja alan parhaiden asiantuntijoiden kanssa voidaan luoda liiketiloja, joiden investointikustannukset ovat kohtuulliset ja elinkaarikustannukset tavanomaista alhaisemmat.

Keskossa on kehitetty hanke- ja toteutusvaiheen suunnittelua sekä osallistuttu sellaisiin ekotehokasta rakennuttamista tukeviin tutkimusprojekteihin, joiden avulla asetettuihin tavoitteisiin pääsyä voidaan tukea, mitata ja todentaa. Tällaisia projekteja ovat mm. VTT:n EcoProp -ohjelma, jossa määritellään hanke- ja toteutusvaiheen ympäristötavoitteita, sekä REKOS-ohjelma, jossa kehitetään suunnitteluprosessia ja liikerakennusten ympäristöselostetta, pilottina Forssan K-Citymarket. Vaasan Kivihaan Citymarketissa pilotoidaan liikerakennusten elinkaarivertailujen pohjaksi sopivia tieto-

koneohjelmia, ja kiinteistö- ja rakennusalan ProGresS-ohjelmassa kehitetään rakennusten ympäristöluokitusta. Keskon kiinteistöjohtaja toimi ProGresS-ohjelman johtoryhmän puheenjohtajana vuodesta 1999 vuoteen 2002.

Energian käyttö kiinteistöissä

Kesko on vuoden 2001 alussa ulkoistanut kiinteistöjensä huolto- ja ylläpito-palvelut ABB Kiinteistöpalvelut Oy:lle, mikä tuo kiinteistöjen huoltoon ja ylläpitoon lisää ympäristöosaamista ja auttaa Keskoa vahvistamaan edelläkävijän asemansa energiankulutuksen alentamisessa.

Energiakulutuksen seurantarjestelmää kehitettiin vuoden aikana merkittävästi.

Mittauksessa siirryttiin yhteistyössä Energiakolmio Oy:n kanssa tuntipohjaiseen kaukoluentaan, mikä mahdollistaa ongelmien nopean havaitsemisen ja välittömät korjaustoimenpiteet. Mittauksen osuus kattaa nyt noin 60 prosenttia kaikesta kulutuksesta, ja koko kiinteistökannan kulutuksen laskenta on saatu näin suuren otoksen avulla ai-

kaisempaa huomattavasti tarkemmaksi. Aikaisemmin ympäristölaskentaan sisältyi vain niiden Keskon kauppapaikoissa toimivien K-kauppioiden sähkönkulutus, jotka olivat ostaneet energiansa Keskon kautta. Nyt mukana on myös Keskon ulkopuolelta ostettu sähköenergia, jolloin saadut tunnusluvut ovat paremmin vertailtavissa ns. yksiomisteisiin kaupan ketjuihin.

Koska energianseuranta on vuonna 2001 näin perusteellisesti muuttunut, myös vuoden 2000 kulutustiedot on nyt laskettu uudella tietokannalla ja menetelmällä. Uusi aikasarja - sekä kokonais- että ominaiskulutusluvut - aloitetaan vuodesta 2000. Sitä aikaisempien vuosien tilastot eivät ole uusien kanssa enää vertailukelpoisia. Tilastot kattavat toistaiseksi vain Suomen toiminnot.

Ympäristölaskelmissa käytetty Keskon hallinnoimien kiinteistöjen kokonaispinta-ala oli vuoden 2001 lopussa 2 603 617 m², jossa oli kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 6,4 prosenttia.

Keskon ja sen hallinnoimissa kauppapaikoissa toimivien K-kauppiain yhteinen sähkönkulutus vuonna 2001

oli 745 GWh, josta Kesko (Kestra) on osanuttanut 494 GWh. Keskon sähköostot kasvavat 10,5 prosentilla, koska ostojen piirissä olleiden kohteiden määrä kasvoi 718 kiinteistöstä 810 kiinteistöön. Keskon ostojen lisäksi ko. kauppapaikoissa toimivat K-kauppiat ostivat muilta sähköntoimittajilta 251 GWh. Lämpöenergiaa käytettiin 272 GWh.

Vastaavalla tavalla laskemalla saatiin vuoden 2000 sähkön kokonaiskulutukseksi 736 GWh ja lämmön kokonaiskulutukseksi 230 GWh. Sähkön kulutuksen vertailukelpoinen kasvu vuodesta 2000 vuoteen 2001 oli 1,2 prosenttia ja lämmön 18,2 prosenttia.

Koko kiinteistökannan vuotuinen sähkönkulutus neliometriä kohti laski 301 kWh:sta 283 kWh:iin eli kuudella prosentilla. Sähkönkulutuksesta on nyt käytettävissä ominaiskulutusluvut liikeypeittain. Esimerkiksi K-Citymarket-liikeypeitin sähkönkulutus neliometriä kohti on pienin ja noin puolet K-lähikaupan kulutuksesta.

Vuotuinen lämmönkulutus neliometriä kohti nousi 94 kWh:sta 103 kWh:iin eli vajaalla 10 prosentilla. Koska lämmitystarveluku nousi esimerkiksi pääkaupunkiseudulla vastaavana aikana 17 prosentilla, lämpöenergian käyttö käytännössä tehostui.

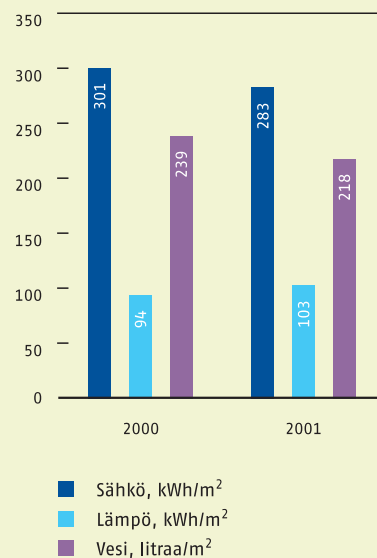
Kesko on sitoutunut kiinteistö- ja rakennusalan energiansäästösopimukseen (KRESS), jonka tavoitteena on alen-

taa lämmön ominaiskulutusta vuoden 1998 tasosta 15 prosenttia vuoteen 2010 mennessä ja kääntää sähkön ominaiskulutuksen kasvu laskuun ennen vuotta 2005. Alustavat näkymät ovat lupaavat ja osoittavat tarvittavien investointien takaisinmaksuaikojen olevan vain puolesta vuodesta kahteen vuoteen.

Energian ympäristöprofiili

Vuosien 1999 ja 2000 raporteissa ympäristöprofiili laskettiin toisaalta Kestran sähköostoilta, toisaalta Keskon hallinnoimien kiinteistöjen sähkön ja lämmön käytölle siltä osin kuin energia oli Keskon hankkimaa. Nyt laskelmiin on otettu myös K-kauppioiden näihin kiinteistöihin Keskon ulkopuolelta hankkima energia. Vaikka Kesko ei olekaan ollut vaikuttamassa kaikkiin ku-

Sähkön, lämmön ja veden ominaiskulutukset Keskon Suomessa hallinnoimissa kiinteistöissä 2000–2001

Keskon K-ryhmän kiinteistöihin toimittaman sähkön ympäristöprofiili 1999–2001

Yksikkö		1999	2000	2001
Toimitettu sähkö	GWh	444	447	494
Primäärienergia	PJ	3,5	3,4	3,8
- uusiutumaton	PJ	3,0	3,2	3,5
- uusiutuva	PJ	0,5	0,3	0,2
Ilmastonmuutos	tn CO ₂ -ekv	73 157	152 398	169 936
Happamoituminen	tn SO ₂ -ekv	212	364	399
Alailmakehän otsoni	tn C ₂ H ₄ -ekv	3,3	6,6	7,5
Radioaktiivinen jäte	tn	6,5	0,39	0,42

Keskon Suomessa hallinnoimien kiinteistöjen lämpö- ja sähköenergian kulutus ja ympäristöprofiili 2000 – 2001

Yksikkö	2000			2001		
	Lämpö	Sähkö	Yhteensä	Lämpö	Sähkö	Yhteensä
Volyymi	GWh	230	737	272	745	1 016
Primäärienergia	PJ	0,9	5,7	1,1	5,7	6,8
- uusiutumaton	PJ	0,8	5,3	0,9	5,3	6,2
- uusiutuva	PJ	0,2	0,4	0,2	0,4	0,6
Ilmastonmuutos	tn CO ₂ -ekv	56 736	250 631	67 065	256 113	323 178
Happamoituminen	tn SO ₂ -ekv	185	598	219	602	821
Alailmakehän otsoni	tn C ₂ H ₄ -ekv	4,5	10,9	5,3	11,2	16,5
Radioaktiivinen jäte	tn	-	0,65	-	0,64	0,64

vattuihin sähkön ostopäätöksiin, kauppioiden suorien ostojen mukaanottaminen on tässä kohtaa perusteltua, jotta K-ryhmän kiinteistöjen energiatehokkuutta kuvaavat tunnusluvut saataisiin vertailukelpoisiksi muiden vähittäiskauppaketjujen kanssa.

Vuoden 2001 ympäristöprofiilit on edellisen vuoden tapaan laskenut JP-Talotekniikka/Ympäristöpalvelut hyödynjakomenetelmällä. Lämpöenergian ympäristöprofiilin perusta on molemmille vuosille sama (VTT:n Suomen keskimääräinen kaukolämpö 2000). Sähkön profiilia laskettaessa Keskon käyttämiltä energialaitoksilta (Helsingin Energia 98,8 % ja Etelä-Savon Energia 1,2 %) ei ollut saatavissa hyödynjakomenetelmällä laskettuja ympäristötietoja vuodelta 2001. Näin ollen vuoden 2001 profiili on laskettu vuoden 2000 ympäristötietojen pohjalta. Kyseiset toimittajat ovat vuoden 2001 aikana tarkentaneet vuoden 2000 lukujaan omien sähköstöjensä osalta, mikä on otettu huomioon vuoden 2000 profiilissa. K-kauppioiden muualta ostaman sähkön tarkkaa jakaumaa toimittajien kesken ei ole selvitetty. Tältä osin niin

vuoden 2000 kuin 2001 ympäristöprofiili on laskettu käyttäen Suomen sähkötuotannon keskimääräisiä ympäristötietoja vuodelta 2000.

Keskon raportoinnin kannalta on valitettavaa, että kuvattaessa lämmön ja sähkön tuotannon aiheuttamia ympäristövaikutuksia joudutaan käyttämään pohjana näinkin vanhaa tietoa. Energialaitosten tuotantorakenne ei kuitenkaan ole viime vuosina merkittävästi vaihdellut, joten tunnuslukujen voi arvioida olevan lähellä oikeita. Keskon tavoitteena on vaikuttaa sähköenergian myyjiin niin, että sähkönostaja saisi käyttöönsä historiatietojen sijasta mahdollisimman varmaa tietoa neuvoteltavalle tulevalle aikajaksolle tarjottavan energian ympäristöominaisuuksista.

Keskon sähköstöjen osalta ympäristöprofiili muuttui tällä tavalla laskettuna samassa suhteessa kuin ostojen määrä. Muun, Keskon ulkopuolelta K-kauppoihin ostetun sähkön profiili ei merkittävästi poikkea Keskon ostojen profiilista.

Keskon omien sähköstöjen osuus koko Suomen ilmastomuutosvaikutuksesta on karkeasti arvioituna noin 0,23

prosenttia ja energialähteiden kokonaiskulutuksesta noin 0,29 prosenttia.

Kuljetukset

Keskon jakelukuljetukset Suomessa hoitaa Anttilaa lukuunottamatta pääosin tytäryhtiö Kesped Oy. Yhtiöllä on 35 omaa kuljetusautoa ja 214 sopimusjakeluautoa. Yhtiö kuljetti vuonna 2001 K-kauppoihin ja muille asiakkaille vajaa 106 000 kuormaa (vähennystä yksi prosentti), joissa oli tavaraa 644 300 tonnia (vähennystä kaksi prosenttia). Jakelukuljetusten ajokilometrejä kertyi 17,3 miljoonaa (vähennystä neljä prosenttia). Yhdessä jakelukuormassa oli tavaraa keskimäärin 6 082 kiloa ja 18,9 kuutiometriä, ja ajomatka kuormaa kohti oli 163 kilometriä.

Kuormien täyttöaste nousi Helsingin, Tampereen ja Kuopion jakelualueilla ja ajomatka kuormaa kohti laski muilla paitsi Helsingin alueella. Päivittäin palvellaan keskimäärin 3 300 asiakasta.

Ruokakesko siirtyi huhtikuussa 2002 pakastejakelussaan yhteistyöhön Valion kanssa. Ruokakesko ohjaa jakelua ja hoitaa Kespedin kanssa Citymar-

Kesped Oy:n huollinnan hoitaman tuonnin volyyymi vuonna 2001 (tonnia)

Ruokakesko	200 000	79,2%
Rautakesko	21 000	8,3%
Maatalouskesko	15 500	6,1%
Keswell	16 000	6,4%
Yhteensä	252 500	100,0%

Kesped Oy:n jakelun tunnuslukuja 1999–2001

Jakelukeskus	tn/kuorma				km/kuorma				m ³ /kuorma			
	1999	2000	2001	kehitys 00/01 %	1999	2000	2001	kehitys 00/01 %	1999	2000	2001	kehitys 00/01 %
Helsinki	6,0	5,9	6,0	+1,9	119	124	129	+3,7	18,3	18,2	18,7	+2,7
Tampere	6,5	6,1	6,1	+0,9	197	193	180	-6,9	18,8	17,7	18,3	+3,0
Turku	5,5	5,1	4,9	-4,1	128	125	119	-5,2	16,4	15,1	14,9	-1,4
Kuopio	7,8	7,6	7,6	+0,0	263	262	259	-1,1	24,4	24,3	24,8	+2,2
Oulu	7,7	7,3	6,2	-14,5	285	269	238	-11,8	22,9	21,9	19,6	-10,5
Koko Kesped	6,4	6,1	6,1	-1,0	169	168	163	-2,7	19,3	18,7	18,9	+0,9

kettien ja Supermarkettien pakasteiden suorajakelun Vantaalta. Pienempiin kauppoihin pakastejakelu hoidetaan Valion jakelussa hyödyntäen Valion terminaaliverkostoa. Koska Ruokakeskon ja Valion asiakkaat ovat pääsääntöisesti yhteisiä, järjestely vähentää jakelukustannuksia ja kaupassa käyvien autojen määrää ja parantaa jakelun logistista ja ympäristötehokkuutta.

Anttila käyttää jakelukuljetuksiinsa 12 kuljetusyritystä. Lähteviä kuormia oli 10 200 ja ajokilometrejä 536 400, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen kolme prosenttia.

Kesko-konsernin hankintakuljetuksia ei ole toistaiseksi tilastoitu vastaavalla tavalla kuin jakelukuljetuksia. Kesped hoitaa hankintakuljetuksista arviolta 55 prosenttia, joista kertyy noin 7,0 miljoonaa ajokilometriä. Ns. runkokuljetuksista keskusvarastolta aluekeskuksiin kertyy noin 4,3 miljoonaa ajokilometriä, joten Kespedin ajokilometriä kokonaisuudessa oli kertomusvuonna noin 28,6 miljoonaa kilometriä.

Kesped Oy:n huollinnan hoitaman tuonnin kokonaisvolyymi oli 252 500 tonnia, jossa oli vähennystä edelliseen vuoteen 7,4 prosenttia. Euroopasta saapuvat kuljetukset hoidettiin kuorma-autoilla, puoliperävaunuilla ja konteilla, Euroopan ulkopuolelta tulevat pelkästään konteilla. Ruokakeskon osuus tuonnin määrästä oli 79 prosenttia.

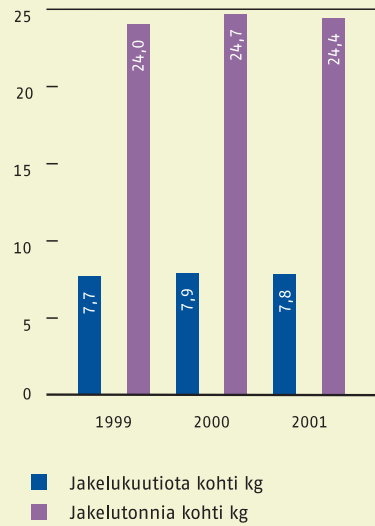
Vientikuljetuksia oli lähinnä Ruotsiin, Baltiaan ja Venäjälle, ja ne hoidettiin kuorma-autoilla. Viennin kokonaisvolyymi ilman viljakauppaa oli 14 100 tonnia, josta Rautakeskon osuus oli 75 prosenttia.

Syntyneet päästöt

Kespedillä ei ole toistaiseksi ollut käytettävissä ajoneuvokohtaista polttoainekulutustilastoa eikä ajojen jakautumista kaupunki- ja maantieajoon. Näin ollen kotimaan jakelukuljetuksista on edellisen vuoden tapaan laskettu energiankulutus ja päästöt ajettujen kilometrien pohjalta käyttäen VTT:n tutkimia tieliikenteen keskimääräisiä päästökertoimia (LIISA, 1999). Jakelukuljetusten päästöluvut esitetään tässä erikseen, koska jakelun osalta tilastotiedot ovat tarkkoja ja niistä on jo useamman vuoden kehitystietoja. Hankinta- ja runkokuljetusten aiheuttamat CO₂-päästöt on nyt laskettu arvioitujen ajokilometriä pohjalta ensimmäistä kertaa. Hankinta-, runko- ja jakelukuljetusten yhteenlasketut päästöluvut eivät ole täysin tarkkaa tietoa, mutta antavan riittävän kuvan kokonaispäästöjen suuruusluokasta.

Jakelun päästöt alenivat tällä laskentatavalla samassa suhteessa kuin ajatut kilometrit eli yhdellä prosentilla. Täyttöasteen paraneminen merkitsi sekä kuutiometriä että tonnia kohti las-

Kesped Oy:n jakelun CO₂-päästöt suhteessa jakelun volyymiin

kettujen päästöjen alenemista.

Jakelun tehostaminen ja sen ympäristövaikutusten vähentäminen ei riipu yksinomaan Keskon tai Kespedin toimenpiteistä. Palveltavien asiakkaiden määrä, sijainti ja tilausten koko vaikuttavat merkittävästi lopputulokseen.

Kiinteistöjen käyttämän energian päästöjä on käsitelty edellä sivulla 25.

Keskon toiminnoissa ei synny merkittäviä päästöjä veteen.

Konsernin hiilidioksiditase

Pohjoismaisten pörssiyritysten hiilidioksidipäästöjä seurataan nykyisin

Kotimaan jakelukuljetusten energiankäyttö ja päästöt

	Kuljetuksia 1000 km	Energiankulutus MWh	Päästöt (tonnia)				
			CO ₂	CO	HC	NO _x	Hiukkaset
1999							
- Kesped	17 073	56 830	15 485	61	22	157	14
- Anttila	433	1 441	348	1,4	0,5	3	0,3
2000							
- Kesped	17 993	59 891	16 320	65	23	166	15
- Anttila	519	1 728	418	1,6	0,6	4	0,4
2001							
- Kesped	17 303	57 597	15 694	62	22	159	14
- Anttila	536	1 784	486	1,7	0,6	4	0,4

ns. Green Indexin avulla. Tähän indeksiin sisällytetään hankinta- ja jakelukuljetukset, kiinteistöjen käyttämän energian tuotannossa syntyneet päästöt, mahdollinen polttoaineiden käyttö (muu kuin kuljetukset) sekä henkilökunnan työssä tekemät matkat eri kulkuvälineillä. Päästöt suhteutetaan yrityksen liikevaihtoon niin, että tunnusluvuksi lasketaan CO₂-tonnia liikevaihdon miljoonaa euroa kohti.

Keskossa pystytään laskemaan tarvittavat tunnusluvut muilta osin paitsi ulkomaan hankintakuljetuksista (saadaan lähitulevaisuudessa) ja henkilökunnan julkisilla kulkuvälineillä tekemistä matkoista (lentoyhtiöt, VR ym. eivät tuota päästölaskennan pohjaksi tarvittavaa kilometrimääriä).

Vuonna 2000 Keskon CO₂-päästöt olivat 34 tonnia liikevaihdon miljoonaa euroa kohti. Tunnusluvussa eivät tuoloin olleet mukana Keskon hallinnoimissa kiinteistöissä toimivien K-kauppiaitten omat sähköostot. Tunnusluvuun ei myöskään ole takautuvasti korjattu kiinteistöjen tarkennettuja energialukuja, joten vuodelta 2001 laskettu päästöluku ei ole kiinteistöjen osalta vertailukelpoinen vuoden 2000 kanssa.

Vuoden 2001 tasetta laskettaessa Keskon kauppapaikoissa toimivien K-kauppiaitten sähköenergian käyttö on otettu mukaan. Liikevaihtoon suhteuttaminen tapahtuu tältä osin siten, että päällekkäinen liikevaihto on eliminoitu vähentämällä K-kauppiaiden liikevaihdosta Keskosta tehdyt ostot. Kyseisten Keskon kauppapaikoissa toimivien K-kauppiaitten osuus kaikkien K-kauppojen myynnistä on tässä arvioitu 65 prosentiksi.

Vuoden 2001 hiilidioksidipäästöjen indeksiluvuksi saadaan näillä perusteiden 42 tonnia liikevaihdon miljoonaa euroa kohti.

Veden käyttö

Veden kulutuksen seuranta uudistettiin kertomusvuonna vastaavalla tavalla kuin sähkö- ja lämpöenergian kulu-

Keskon hiilidioksiditase vuodelta 2001 (CO₂-tonnia liikevaihdon miljoonaa euroa kohti)

	CO ₂ tonnia	CO ₂ tonnia per milj. €
Kuljetukset		
- hankintakuljetukset (7,0 milj. km)	6 300	
- runkokuljetukset (4,3 milj. km)	3 900	
- jakelukuljetukset (17,8 milj. km)	16 200	
Henkilöautojen työkäyttö (16,6 milj. km)	3 500	
Yhteensä (jakajana liikevaihto 6,2 mrd euroa)	29 900	4,8
Kiinteistöjen lämpöenergia	67 000	
Kiinteistöjen sähköenergia	256 000	
Yhteensä (jakajana liikevaihto 8,7 mrd euroa *)	323 000	37,1
Kaikki yhteensä		41,9

* Laskettaessa kiinteistöjen energiakäytön CO₂-lukua suhteessa liikevaihtoon on mukaan otettu Keskon liikevaihto sekä Keskon kauppapaikoissa toimivien K-kauppiaiden liikevaihto vähennettynä ko. kauppiaiden ostoilla Keskosta.

Keskon maahantuomien ja itse pakkaamien pakkausten materiaalit (tonnia) sekä pakkausten osuus tuotteiden kokonaispainosta (%)

	1999	2000	2001
Kuitu	18 591	18 139	17 226
Muovi	3 540	3 800	3 149
Metalli	2 899	2 875	2 333
Lasi	1 126	1 248	1 006
Puu	2 114	1 908	1 927
Yhteensä	28 271	27 971	25 641
Osuus %	10,9	10,3	10,2

tusseuranta. Sekä laskennassa mukana olevien kiinteistöjen määrä että mittauksen osuus kasvoivat merkittävästi, ja koko kiinteistökannan kulutusarvio on nyt aikaisempia vuosia selvästi tarkempi. Vuoden 2001 tilastojen rinnalle on nyt laskettu vertailukelpoiset kulutusluvut vuodelta 2000, ja uudet kokonais- ja ominaiskulutusta kuvaavat aikasarjat aloitetaan vuodesta 2000.

Veden kokonaiskulutus vuonna 2000 oli viimevuotisen ilmoituksen mukaan 525 000 m³ ja tarkistuslaskennan mukaan 584 000 m³. Vuonna 2001 kulutus laski 574 000 m³:iin eli 1,8 prosentilla. Koko kiinteistökannan ominaiskulutus laski 239 litrasta 218 litraan neliometriä kohti eli 8,8 prosentilla.

Materiaalien käyttö

Kesko toimi edelleen aktiivisesti pakkausten standardisoinnin, ympäristömyötäisten materiaalien käytön ja materiaalmäärien vähentämisen hyväksi mm. suomalaisissa tuottajayhteisöissä ja kansainvälisissä standardiorganisaatioissa.

Keskon toimialojen pakkaustiedot vuodelta 2001 on edelleen laskettu pääasiassa tuonnin huolintatilaston avulla. Jatkossa KELO-malliin sisältyvä pakkausmalli auttaa tietojen keruussa ja tavoitteiden asetannassa. Ruokakeskon oston ja logistiikan yhteisenä tavoitteena on vuonna 2002 saada kaikkien Keskon maahantuomien tuotteiden ja omien tuotteiden pakkaustiedot

tuotetietopankkiin ja seurata kehitystä kolme kertaa vuodessa laadittavien tilannekatsausten avulla. Päämääränä on suosia standardimitoituksia, välttää sekamateriaalien käyttöä ja edistää kertakäyttöisten pakkausten korvaamista uudelleenkäytettävillä. Vuonna 2002-2003 tarkoituksena on paneutua erityisesti omien merkkien pakkaamisen optimointiin.

Keskon maahantuomien ja itse pakkaamien pakkausten materiaaLimäärä laski 27 971 tonnista 25 641 tonniin eli runsaalla kahdeksalla prosentilla. Kun tuonnin määrä väheni samaan aikaan runsaalla seitsemällä prosentilla, pakkausten painon suhteellinen osuus tuonnin kokonaisvolyymista laski edelleen hieman ja oli nyt 10,2 prosenttia.

Ruokakeskossa uudelleenkäytettävien Transbox-laatikoiden määrä ja käyttökerrat kasvoivat merkittävästi. Rautakeskossa ja Maatalouskeskossa uudelleenkäytettävien rullakoiden, häkkien ja lavojen käyttökertoja oli edellisvuotta vähemmän. Keswellissä häkkien, lavojen ja pitkien huonekalulavojen käyttö kasvoi selvästi.

Jätehuolto ja kierrätys

Ruokakeskossa KELO-mallin jätehuolto-osio on tuottanut vuoden 2000 alusta lähtien tilastotietoa kaikista jakelukeskuksista. Vuoden 2001 aikana tilastointi täsmentyi metallin, paperin ja kalvomuovin osalta kaikissa jakelukeskuksissa. Tilastoissa on mukana K-kaupoista hyötykäyttöön toimitettava aaltopahvi.

YTV Jätehuolto myönsi kertomusvuonna Ruokakeskolle Luonnonvarojen säästäjä 2001 -palkinnon, jonka perustana oli Vantaalla sijaitsevan Keskusvarasto 2:n työ jätemäärien vähentämiseksi ja kierrätyksen edistämiseksi. Keskusvaraston jätehuoltotoiminta on tarkasti ohjeistettu ja vastuutettu ja sille on asetettu selkeät vuositavoitteet. Kaikki jätėjakeet lajitellaan syntypaikallaan ja kaikki jätehuollon tunnusluvut perustuvat punnitustietoon. Tavoit-

Jätehuoltotilastot (tonnia)

	Ruokakesko				Keswell			
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
Biojäte	450	494	660	791	-	-	3	3
Energiajäte	355	318	357	341	249	10	30	-
Puujäte	665	785	589	620	135	191	141	30
Sekajäte	569	637	1159	997	121	126	150	84
Metalli	*	*	43	333**	*	*	20	2
Kalvomuovi	79	75	113	185	36	23	*	*
Aaltopahvi***	152	175	5 421	5 278	*	*	407	436
Paperi	*	*	136	210	*	*	37	39
Yhteensä	2 270	2 484	8 478	8 755	541	350	788	594

	Rautakesko + Maatalouskesko				Viking Coffee			
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
Biojäte	-	-	14	30	79	64	75	64
Energiajäte	62	33	129	95	54	51	29	12
Puujäte	103	94	143	159	-	-	-	-
Sekajäte	245	195	211	211	49	49	39	31
Metalli	-	-	-	25	-	-	-	-
Kalvomuovi	*	*	17	17	-	-	-	-
Aaltopahvi	*	12	73	23	-	-	-	-
Paperi	*	*	*	50	-	-	-	-
Yhteensä	410	334	587	610	182	164	143	107

* tietoa ei ole kerätty tai se on epätarkka

** vuosi 2001 on ensimmäinen vuosi, jolloin metallia on täysimittaisesti kerätty

*** vuodesta 2000 alkaen lukuihin sisältyy K-kaupoista kerätty aaltopahvi

Ruokakeskon paluulogistiikassa palautuvat hyötykäytettävät pakkaukset (milj.kpl)

	1997	1998	1999	2000	2001
Alumiinitölkit	11,0	13,2	12,5	12,7	14,1
Kertapullot	1,4	1,3	1,5	2,0	2,2

Ruokakeskon logistiikassa palautuneet uudelleenkäytettävät pakkaukset (1 000 kpl)

	1997	1998	1999	2000	2001
Transbox-laatikot	1 300	3 700	4 200	3 900	4 700
Rullakot	1 400	2 000	2 300	2 400	2 390
Palautuslavat	264	342	361	387	403
Kiertopullot	*	936	890	1 002	922

* tietoa ei kerätty

Rautakeskon ja Maatalouskeskon keskusvarastoon palautuneiden uudelleenkäytettävien pakkausten määrät (käyttökertoja)

	1999	2000	2001
Häkit	44 300	50 500	46 100
Rullakot	79 200	78 500	71 700
Palautuslavat	171 000	171 650	157 000

Keswellin keskusvarastoon palautuneiden uudelleenkäytettävien pakkausten määrät (käyttökertoja)

	2000	2001
Häkit	94 545	99 273
Lainalaatikot	39 000	39 000
Palautuslavat	222 000	240 000
Pahvikaulukset	11 865	7 500
Pitkät huonekalulavat	13 000	15 600

K-ympäristödiplomikauppojen lukumäärän kehitys

Ketju	1998	1999	2000	2001
Citymarket	3	33	38	41
K-supermarket	9	37	49	51
K-market	11	30	43	50
K-lähikauppa	8	24	29	18
K-extra	3	7	6	2
Rimi	-	1	1	1
Muu ruokakauppa	1	2	1	1
K-rauta	-	-	3	11
Rautia	-	-	-	5
Kaikki yhteensä	35	134	170	180

teiden toteutuminen vaikuttaa laatu-palkkioihin. Kehitystä seurataan kuu-kausittain ja sitä käsitellään henkilökunnan kokouksissa. Jätteiden ja hyötykäytettävien materiaalien vastaanotajilta saadan välittömästi palautetta, jos lajittelussa esiintyy laatuongelmia. Ruokakesko on ohjeistanut erillisillä sopimuksilla myös kiinteistönsään toimivat aliurakoitsijat noudattamaan annettuja lajitteluohjeita.

Ruokakeskon varastoissa syntyvän sekajätteen osuus laski 0,45 kilosta 0,42 kiloon kuutiota kohti, eli sekajätteen määrässä oli vähennystä seitsemän prosenttia. Jätteiden hyötykäyttöaste oli 88 prosenttia. Anttilan keskusvarastolla sekajätteen määrä laski yhdeksällä prosentilla ja hyötykäyttöaste oli 85 prosenttia. Viking Coffeen paahittimolla kokonaisjättemäärä laski edelleen, mutta nousi hieman suhteessa tuotantomäärään.

Kehitys tuotekaupassa

Keskon toimialayhtiöt ovat tehneet vuosien ajan yhteistyötä tavarantoimittajien kanssa tuotteiden ja pakkausten

ympäristöominaisuuksien kehittämiseksi. Koska ympäristövaikutuksia on tarkasteltava koko elinkaaren ajalta, näkyvien tulosten aikaansaaminen on ollut vaikeaa. Elinkaariarvioinnit ovat vielä käytännössä kovin harvinaisia, eivätkä ympäristöselosteet ole näin ollen yleistyneet. Kuluttajille ympäristömyötävistä tuotteista voidaan kertoa lähinä ympäristömerkkien avulla.

Ruokakeskon valikoimassa oli vuoden 2001 lopussa 336 luomutuotetta ja 221 ympäristömerkittyä tuotetta. Näistä omassa Pirkka-tuotesarjassa oli 30 luomutuotetta ja 10 ympäristömerkittyä tuotetta. Edellisten lisäksi on luomuhedelmiä ja -vihanneksia ollut vuodenajasta riippuen tarjolla 30-40 lajiketta, ja yksittäiset K-kauppiat ovat hankkineet myyntiinsä lähituottajien luomutuotteita Keskon valikoiman ulkopuolelta. Voimakas panostus luomuun näkyi erityisesti hedelmä-vihannetuoteryhmässä, jossa luomumyyntin kasvu oli 65 prosenttia. Myös viljatuotteissa luomutuotteet ovat menestyneet hyvin.

Eri toimialoilla oli meneillään useita tuotteisiin, pakkauksiin, ympäristölaskentaan, hyötykäyttöön ja kierrätykseen liittyviä kehityshankkeita, joihin voi tarkemmin tutustua Keskon Internet-sivuilla osoitteessa www.kesko.fi/ymparisto.

K-ympäristökaupat

Kesko, K-kauppiasliitto ja Suomen Luonnonsuojeluliitto ovat yhdessä kehittäneet K-ympäristökauppadiplomin, joka on K-kauppojen käyttöön laadittu ympäristöjohtamisjärjestelmä ja -markkinointikonsepti. Järjestelmän tarkoituksena on auttaa kauppaa kehittämään ympäristöasioittensa hoitoa ja antaa asiakkaille mahdollisuus vastuullisempaan kuluttamiseen. Diplomia voivat hakea kaikki ketjuihin kuuluvat K-ruokakaupat sekä K-rauta- ja Rautia-kaupat. Diplomin saaminen edellyttää muun muassa kauppiaan, tavaratalojohtajan, ympäristövastaavien ja koko henkilökunnan kouluttamista ja ympäristökatsastuksen läpäisemistä. Katsastuksessa, jonka tekee puolueeton tahon, tarkastetaan, täyttääkö

kauppa diplomille asetetut yksityiskohdaiset ja varsin tiukat vaatimukset. Diplomin vaatimuksia esitellään tarkemmin Keskon Internet-sivuilla (www.kesko.fi/ymparisto).

Tarkastuslistan perusrunko on ollut koko diplomin olemassaoloajan (ruokakaupassa vuodesta 1998) sama, mutta eri vuosina painotetaan eri osaluokkia. Vuoden 2001 painopisteitä olivat ympäristökoulutus ja energiansäästö. Energiansäästöä painotetaan jatkossakin, koska se on tällä hetkellä keskeinen ympäristönsuojelun alue niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Edellisvuotta vähemmän painoa pantiin ympäristömarkkinoinnille ja sisäiselle jätehuollolle.

Sisäinen jätehuolto on K-ympäristökaupoissa jo vakiintunutta rutiinia. K-ympäristökaupat lajittelevat ja kierrättävät kaiken, mikä kullakin paikkakunnalla on mahdollista. Kierrätystä kehitetään jatkuvasti yhdessä kunnan jätehuoltoviranomaisten ja jätehuoltoyritysten kanssa. Ongelmallisimpia jättejakeita ovat styrox-laatikot ja pakkausmuovit, joiden hyötykäyttämättömyys puuttuu vielä monilta paikkakunnilta.

Ympäristömarkkinointi on painoarvonsa vähenemisestä huolimatta ollut näkyvää ja aikaisempaa järjestelmällisempää. K-Citymarket-ketju, jonka kaikki kaupat ovat K-ympäristökauppoja, kertoi vuoden jokaisessa Pirkka-lehdessä ympäristöteoistaan ja ympäristömyötäisistä tuotteistaan. Sama ohjelma on tiedossa vuodelle 2002. K-supermarket-ketju, jonka kaupoista noin puolet on K-ympäristökauppoja, on keskittynyt luomun edistämiseen. Työn tulokset näkyivät muun muassa Finfood luomun järjestämässä ”Vuoden luomukauppa” -kilpailussa, jonka 20 finalistista 13 oli K-kauppoja ja jonka keski suurten kauppojen sarjan voitti toistamiseen K-supermarket Seilori Espoosta.

Pidentyneet aukioloajat ja kylmäsäilytyksen kasvava tarve johtavat ruokakaupoissa energiankulutuksen kas-

vuun. Toisaalta uudet kylmälusteet säästävät energiaa paremman tekniikan ansiosta. Energiaa on säästetty myös säättämällä ilmastoinnin ja kylmälusteiden ajastusta ja tehoa, varastoimalla tuotteita pakastehuoneissa lavoilla tai rullakoissa, jolloin kylmä pääsee tehokkaasti kiertämään tuotteiden ympäri, sekä käyttämällä valaistusta ja mainosvaloja vain tarpeen mukaan. Jotkut K-ympäristökaupat ovat vähentäneet myös juomien myyntiä kylmätilasta energiankulutuksen hillitsemiseksi.

K-ympäristökauppojen määrä väheni ruokakauppojen osalta kolmella. Tämä johtui ennen kaikkea ketjutoiminnan tiivistämisestä, johon liittyi normaalia enemmän kauppiasvaihtoja ja myymälä uudistuksia. Uudistusten yhteydessä toteutetaan yleensä sellaisia teknisiä parannuksia, jotka helpottavat K-ympäristökauppadiplomin saamista. Vuoden 2001 loppuun mennessä oli kevääksi 2002 ilmoittautunut 20 uutta diplomin hakijaa. Lisätietoa ja luettelo K-ympäristökaupoista Keskon Internet-sivuilla (www.kesko.fi/ymparisto).

Sidosryhmäyhteistyö ja viestintä

Kesko piti vuoden aikana entiseen tapaan tiivistä yhteyttä ympäristötoimintojensa sidosryhmiin. Viranomaisyhteyksiä Suomessa ja Euroopan unionissa hoidettiin pääasiassa Kaupan Keskusliiton ympäristövaliokunnan kautta. Tavarantoimittajien kanssa tehtiin yhteistyötä mm. luomutuotteiden ja erilaisten kierrätysjärjestelmien hyväksi. Suomen Luonnonsuojeluliitossa Kesko oli edelleen kannattajajäsen ja perhe-toimintaprojektin päärahoittaja. Ruokakesko ja Rautakesko kehittivät K-ympäristökauppadiplomia yhdessä liiton asiantuntijoiden kanssa.

Kesko sai vuoden aikana tunnustusta ympäristö- ja yhteiskuntavastuun hyväksi tehdystä työstä ja jakoi sitä myös itse.

YTV Jätehuolto palkitsi Ruokakesko Oy:n ”Luonnonvarojen säästäjä

2001” -palkinnolla. Erityisesti palkittiin Ruokakeskon Vantaan keskusvaraston toiminta merkittävästä työstä jätteen vähentämiseksi ja kierrätyksen edistämiseksi.

Kiinteistö- ja rakennusalan ympäristökilpailussa Keskon ekotehokas rakennuttamismalli sai kunniamaininnan Vuoden ympäristöteko -sarjassa. Palkitsijoiden mukaan Keskon toimintamalli sisältää useita innovatiivisia oivalluksia, ja siinä tulee esille selkeä näkemys ekologisesti ja taloudellisesti kestävästä liiketoiminnan yhdistämisestä.

Suomen ympäristötiedotuksen seura Elinkaari ry:n vuosittaisessa ympäristö- ja yhteiskuntavastuun raporttien vertailussa syksyllä 2001 Kesko palkittiin parhaana kokonaisraportoijana.

Kesko jakoi marraskuussa runsaat 42 000 euroa (250 000 markkaa) tunnustuspalkintoina kestävästä kehityksen hyväksi ansiokkaasti toimineille yhteisöille ja henkilöille. Palkinnot kiinnostivat lähes 100 hakijaa. Arvoltaan noin 8 400 euron (50 000 markan) palkinnon saajia oli kolme: Dodo - tulevaisuuden elävä luonto ry Helsingistä, Eskolanmäen koulu Kouvolasta ja Metsämörriohjaajat ry Kauniaisista. Näiden lisäksi jaettiin kahdeksan muuta tunnustuspalkintoa. Kaikki palkinnon saajat esitellään Keskon Internet-sivuilla (www.kesko.fi/ymparisto).

Ympäristöriskit, -vahingot ja -onnettomuudet

Ympäristöriskien hallinta sisältyy Keskon turvallisuussuunnitelmaan. Kaupan alan yritykselle suurin riski on tulipalo, jonka varalta henkilöstö on saanut tarvittavat toimintaohjeet ja koulutuksen. Konsernissa käytössä olevat ympäristöjohtamisjärjestelmät sisältävät ISO 14001 -standardin mukaisen valmiuden ympäristöriskien hallintaan.

Konsernissa ei vuoden 2001 aikana tapahtunut ympäristövahinkoja tai onnettomuuksia.

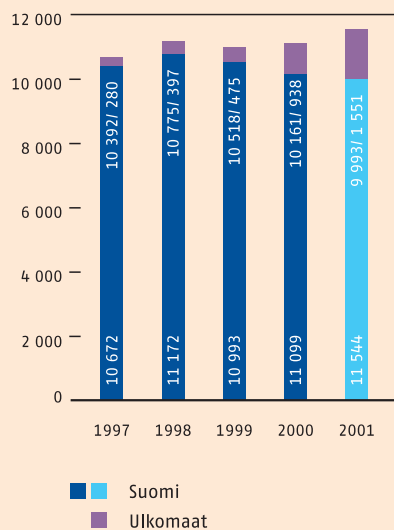
Sosiaaliset tulokset

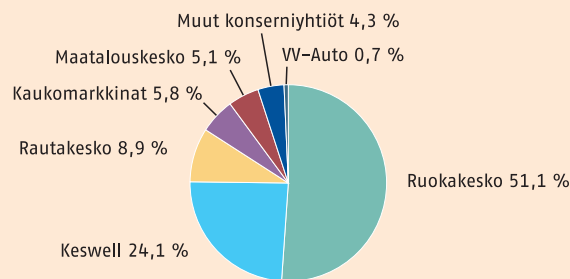
Sosiaalisen vastuun keskeisiä tuloksia vuodelta 2001

- Henkilöstöä koskeva tilastotieto tarkentui ja monipuolistui
- Henkilöstön tyytyväisyys omaan työhön parani
- Henkilöstön mielestä tasa-arvo on toteutunut Keskossa vuosi vuodelta paremmin
- Keskimääräinen eläkkeelle siirtymisen ikä on nousussa
- Työtaturmien aiheuttama poissaolo putosi edellisestä vuodesta lähes puoleen
- Koulutuspäivien määrä henkilöä kohti laski, koulutukseen käytetty rahamäärä nousi
- K-instituutti koulutti K-kauppojen koko henkilökunnan euron käyttöönottoon
- Tavarantoimittajien sosiaalinen laadunvalvonta tuottaa tuloksia toivottua hitaammin
- Keskuskauppakamariin syntyi vastuullisen tuontikaupan yhteistyöverkosto Keskon aloitteesta.

Kesko-konsernin henkilökunta keskimäärin

Kesko-konsernin henkilökunnan jakautuminen toimialoittain 31.12.2001

Sosiaalisten tulosten raportointi jakautuu kahteen osaan: Kesko-konsernin oman henkilökunnan ja tuotteiden hankintaketjussa työskentelevän henkilökunnan työoloihin ja -ehtoihin. Omasta henkilökunnasta on tietojärjestelmien kehityksessä pystytty keräämään monipuolisempaa tietoa kuin edellisessä raportissa. Hankintaketjusta tietojen keruu on käynnissä ja ulottuu vähitellen kaikkiin kehitysmaiden tavarantoimittajiin. Sosiaalisen standardin käyttö yleistyy toivottua hitaammin. Edelläkävijöitä näyttävät olevan suuret elintarvikealan yritykset, jotka myös kehitysmaissa ovat jo tottuneet sekä laatu- että ympäristöstandardien käyttöön.

Tilastoja työntekijöistä

Kesko-konsernin rakenne muuttui vuoden aikana merkittävästi. Kun tulostyöryhmistä tuli Keskon 100-prosenttises-

ti omistamia tytäryhtiöitä, konsernissa vuoden lopussa työskennelleistä oli emoyhtiön palveluksessa enää vain 1,6 prosenttia. Ulkomaisten tytäryhtiöiden osuus nousi vuoden aikana 8:sta 15:een prosenttiin.

Työntekijöiden määrä

Vuoden 2001 lopussa Kesko-konsernissa työskenteli 14 988 henkeä (vuotta aikaisemmin 13 361 henkeä). Keskimäärin työntekijöitä oli vuoden aikana 11 544 (laskentatavasta katso sivu 19). Konsernin palvelukseen tuli määräaikaiset, osa-aikaiset ja kesätyöntekijät mukaanlukiin 3 800 uutta työntekijää, joista vähittäiskaupan tehtäviin noin 2 700. Vastaavasti konsernista lähti noin 3 500 henkeä, joista vähittäiskaupasta noin 2 200. Kesätyöntekijöitä oli vuonna 2001 noin 1 100, joista suurin osa vähittäiskaupassa ja varastotehtä-

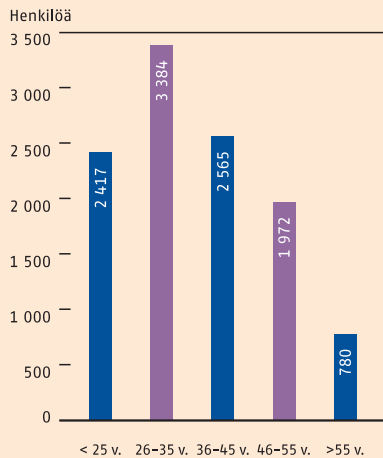
vissä. Uusien ja poistuneiden työntekijöiden tarkennettu seuranta aloitettiin kesäkuussa 2001, alkuvuosi on otettu lukuihin mukaan arviona. Kesko-konsernin sisäisillä työmarkkinoilla oli vuoden aikana 500 avointa työpaikkaa. Eläkkeelle siirtyi 194 henkilöä.

Keski-ikä, työsuhteen pituus

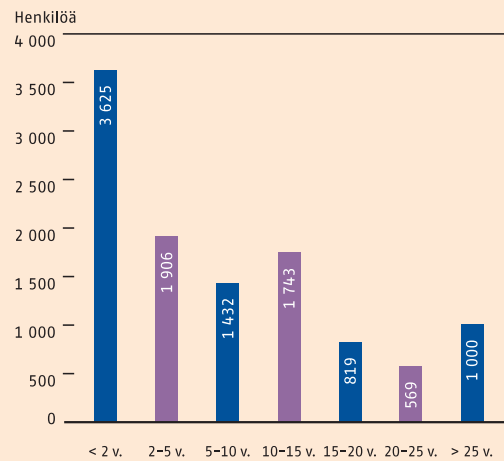
Työntekijöistä oli naisia 62,1 prosenttia ja miehiä 37,9 prosenttia. Keski-ikä oli joulukuun 2001 lopussa 36,4 vuotta. Vähittäiskauppaa harjoittavissa tytäryhtiöissä keski-ikä oli 34,2 vuotta - lähes 30 prosenttia työntekijöistä oli alle 25-vuotiaita - muissa tytäryhtiöissä 38,7 vuotta ja emoyhtiössä 44,8 vuotta.

Voimassaolevien työsuhteiden keski-ikä oli muissa kuin vähittäiskauppayhtiöissä keskimäärin 11,8 vuotta. Yli 15 vuoden keskiarvoon päästiin konsernin emoyhtiössä, Viking Coffee Oy:ssä, VV-

Kesko-konsernin henkilökunnan ikärakenne 31.12.2001

Palvelusvuodet Kesko-konsernissa 31.12.2001

Auto Oy:ssä ja Rautakesko Oy:ssä. Yli 25 vuotta kestäneitä työsuhteita oli 9 prosenttia kaikista. Vähittäiskauppayhtiöissä vaihtuvuus on suurempaa kuin muissa. Niinpä alle kaksi vuotta kestäneitä työsuhteita oli 32,7 prosenttia ja kahdesta viiteen vuotta kestäneitä 17,2 prosenttia kaikista, eli puolet konsernin nykyisistä työntekijöistä on tullut taloon viimeisten viiden vuoden aikana.

Työsuhteen päättymissytyt

Työsuhteiden päättymissytyistä on nyt olemassa tilastoitua tietoa muista kuin vähittäiskauppayhtiöistä. Vuonna 2001 päättäneistä 1 295 työsuhteesta 43 prosentissa syynä oli määräaikaisuus. Irtilisanoutuneiden osuus oli 25 prosenttia ja yrityskauppojen myötä toisen työnantajan palvelukseen siirtyi 19 prosenttia. Tuotannollisista ja taloudellisista sekä muista työsuhteen päättymisen syistä päättyneitä työsuhteita oli 5 prosenttia eli 65 kappaletta. Eläkkeelle jääneiden osuus oli 8 prosenttia.

Keskon kiinnostavuus työpaikkana

Keskon kiinnostavuutta työpaikkana selvitetään usean eri tutkimuksen avulla. Teknisiä ja kaupallisia korkeakoulututkintoja suorittavien piirissä (I.R.O. Research Oy:n opiskelijatutkimus, n.=481) Keskon kiinnostavuus oli edelli-

sestä vuodesta noussut, ollen tasolla 6,8 (skaala 4-10). Tukku- ja vähittäiskaupan yleinen kiinnostavuusarvo oli kaikkien vastanneiden keskuudessa 6,5 ja kauppatieteitä opiskelevien keskuudessa 7,2. Korkeimpia, yli 8:n arvoja saivat liike-elämän palveluyritykset, pankit ja vakuutusyhtiöt, suunnittelu- ja tutkimusyrietykset ja mediayritykset.

Ammattikorkeakoulussa opiskelevia (Helian suuri työnantajakuivatutkimus 2001, n=1 194) Kesko kiinnostaa selvästi enemmän. Tutkituista 41 yrityksestä ja yhteisöstä Kesko sijoittui 8. sijalle. Vastaaajista 6,6 prosenttia piti Keskoa ykkösvaihtoehtona ja 43,9 prosenttia vähintään mielenkiintoisena työnantajana.

Johdamisen laatu

Henkilökunnan tyytyväisyyttä mitataan Keskona vuosittain kirjallisena kyselynä tehtävän tyytyväisyystutkimuksen avulla. Tutkimuksen on toteuttanut Gallup SV-Tietopalvelu Oy. Vastaaajia pyydetään siinä arvioimaan omaa työtään (19 väittämää), esimiestyötä (18 väittämää), kehityskeskustelua (2 väittämää), oman yksikön toimintaa (19 väittämää), Keskon toimintaa (16 väittämää) sekä kokonaistyytyväisyyttä työsuhteeseen (1 väittämä). Lisäksi henkilökunta arvioi tiettyjen työsuhteeseen ja henkilökuntaetuihin liit-

tyvien asioiden hoitoa (palkkataso, työturvallisuus, sosiaalililat, työterveydenhoito, työpaikkaruokailu, henkilöstön kehittäminen ja koulutus, ostoedut, Keskon kerhon toiminta). Tutkimuksen tulokset vaikuttavat esimiesasemassa olevien palkkiopalkkaan.

Vuoteen 2000 asti tyytyväisyystutkimus on tehty ja raportoitu Keskon ”perustoiminnoissa” työskentelevästä henkilökunnasta. Kespro Oy, VV-Auto Oy ja Kaukomarkkinat Oy sekä vähittäiskauppaa harjoittavat Anttila Oy ja Citymarket Oy ovat tehneet tutkimuksensa erillisinä ja ne eivät ole olleet mukana konsernin yhteenvetoraporteissa. Vuonna 2001 tutkimus tehtiin perusosioiltaan myös näissä samanlaisena ja se kattaa nyt kaikki kotimaan toiminnot.

Vuonna 2001 tyytyväisyys omaan työhön ja esimiestoimintaan parani hieman, kun taas yksikön ja Keskon toimintaa koskevat arvosanat laskivat. Muutokset niin eri asiakokonaisuuksien keskiarvojen kuin erillisten väittämien osalta olivat suuntaan ja toiseen hyvin pieniä. Työsuhteeseen liittyvistä erilliskysymyksistä parhaat arvosanat saivat työterveyshuolto, työpaikkaruokailu ja työturvallisuus. Tyytyväisyys työsuhteeseen kokonaisuudessaan sai koko konsernissa arvosanan 3,94 (skaala 1 - 5) ja vähittäiskauppayhtiöissä 4,02. Vähittäiskauppayhtiöissä ol-

tiin konsernin keskiarvoa tyytyväisempiä niin Keskon, oman tytäryhtiön, yksikön kuin esimiehen toimintaan.

Johtamisen laatua arvioidaan säännöllisesti monen muunkin tutkimuksen avulla. Vuosittaisessa asiakastyytyväisyystutkimuksessa selvitetään sekä ulkoisten asiakassuhteiden (kuten K-kauppiat, ravintola- ja suurkeittiöasiakkaat, rakennusliikkeet jne.) että sisäisten asiakassuhteiden (konsernin eri yksiköiden välinen asiakkuus) kehittymistä. Konsernin kaikki yksiköt tekevät lisäksi ryhmätöinä vuosittain Suomen laatupalkintokriteeristön mukaisen itsearvioinnin, johon on liitetty myös konsernin sisäinen laatupalkintokilpailu.

Terveys ja turvallisuus

Sairauspoissaoloja koskeva raportointi kattaa vuodelta 2001 konsernin kaikki kotimaan toiminnot. Poissaolopäiviä kertyi yhteensä 99 559 eli 7,8 päivää henkeä kohti (ja 5 661 päivää miljoonaa työtuntia kohti). Vuonna 2000 poissaolopäiviä oli 7,7 henkeä kohti, tuolloin laskennasta puuttuivat kaikki vähittäiskauppaa harjoittavat tytäryhtiöt sekä Kaukomarkkinat Oy. Poissaolopäivien jakautuminen palkallisiin ja palkattomiin sairaspäiviin, tapaturmiin, sairaan lapsen hoitoon ja ammattitauteihin selviää oheisesta kuviosta.

Keskon oman työterveyshuollon piirissä oli 6 200 Kesko-konserniin työsuhteessa olevaa henkilöä. Vähittäiskauppayhtiöiden henkilökunnan työterveyshuolto hankitaan pääosin Keskon ulkopuolelta. Keskon työterveyshuolto keskittyy työkykyä ylläpitävään toimintaan, sisältäen työyhteisöllisen hyvinvoinnin. Työkykyä ylläpitävän toiminnan osuus työterveyshuollon kokonaisuudesta on ollut viime vuosina yli 40 prosenttia. Vuonna 2001 Keskon työterveyshuolto käytti varoja henkilöstön työkyvyn ylläpitoon ja sairaudenhoidon 328 euroa henkilöä kohti.

Kesko-konsernin lakisääteistä työturvamavakuutusta hoidetaan suurimpien toimialayhtiöiden osalta suur-

Henkilöstön tyytyväisyys (asteikko 1-5)

	1997	1998	1999	2000	2001
Oma työ	3,70	3,68	3,66	3,71	3,72
Esimiestoiminta	3,65	3,64	3,67	3,74	3,78
Yksikön toiminta	3,54	3,52	3,49	3,63	3,60
Keskon toiminta	3,82	3,81	3,61	3,61	3,51

työnantajan mukaisella korkealla omavastuutekniikalla. Työsuojelutoimikunnat, työterveyshuolto ja tapaturmavakuutusyhtiö tekevät merkittävää ennaltaehkäisevää työtä, mikä on näkynyt alenevina lukuina tapaturmien määrässä ja vakuutusmaksuissa. Esimerkiksi Ruokakeskon logistiikassa työtaturmien määrä laski tehtyihin työtunteihin suhteutettuna edellisestä vuodesta 30 prosentilla ja sairauspäivien määrä 46 prosentilla (nyt 329 päivää miljoonaa työtuntia kohti). Koko konsernissa työtaturmista (ml. työmatkat) aiheutuneita sairauspäiviä oli 0,3 päivää tilastoinnin piiriin kuulunutta henkilöä kohti eli 3 408 päivää (194 päivää miljoonaa työtuntia kohti).

Palkat ja muut edut

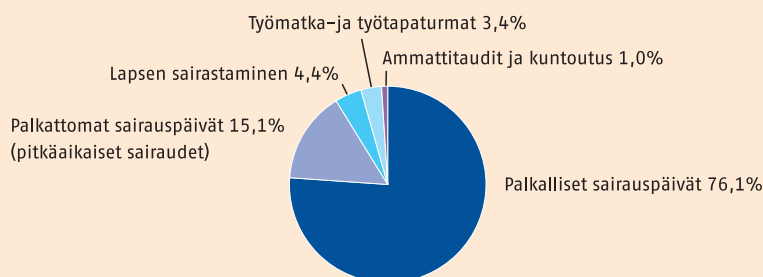
Keskolaisten keskimääräinen vuosipalkka vuonna 2001 oli 23 164 euroa (24 109 euroa vuonna 2000). Muutos johtuu toiminnan voimakkaasta kasvusta Baltian maissa, joissa palkkataso on Suomessa alhaisempi. Keskiarvoa laskettaessa henkilömääränä on käytetty keskimää-

raistä henkilökuntaa (katso laskentatapa sivulla 19). Koska Kesko-konsernin toiminta on erittäin monimuotoista ja esimerkiksi erilaisia työtehtävämikkejä arvioidaan olevan noin 650, keskimääräinen palkka ei ole kovin hyvä tunnusluku kuvaamaan palkkauksen tasoa ja rakennetta. Palkkiopalkkoja vuodelta 2000 maksettiin maaliskuussa 2001 7,2 miljoonaa euroa eli 2,7 prosenttia.

Luontaisetujen tilastointi ulotettiin kertomusvuonna kattamaan koko konserni, joten luvut ovat edellisvuotta suuremmat. Työsuhdeauto oli 587 henkilöllä, työsuhdeasunto 640 henkilöllä ja työsuhdepuhelin 2 216 henkilöllä. Henkilökunnan lomaviettoon oli tarjolla seitsemän lomamökkiä, joiden käyttöaste oli lähellä 100 prosenttia.

Työyhteisöllistä hyvinvointia edistetään muun muassa tukemalla henkilökunnan oma-aloitteista harrastus- ja virkistystoimintaa järjestävää Keskon kerhoa. Kerhon vuosibudjetti oli noin 0,5 miljoonaa euroa eli sama kuin edellisenä vuonna.

Sairauspoissaolot 2001

Tilastoinnin piirissä kaikki kotimaan toiminnot.
Sairauspäiviä yhteensä 99 559.

Eläkkeet

Kesko-konsernista siirtyi vuonna 2001 eläkkeelle 194 henkilöä. Näistä oli Keskon Eläkekassan jäseniä 93 ja Varma-Sammossa vakuutettuja 101. Jälkimmäiset olivat pääasiassa vähittäiskaupaa harjoittavien tytäryhtiöiden työntekijöitä. Keskon Eläkekassaan kuuluvien työntekijöiden keski-ikä on huomattavasti korkeampi kuin Varma-Sammossa vakuutettujen.

Eläkekassan A-osaston jäsenyys mahdollistaa tietyin ehdoin varhaiseläkejärjestelyjä, mikä vaikuttaa eläkkeelle siirtymisen keskimääräiseen ikään. Ennen vanhuusikää myönnettävien eläkkeiden määrä on pitkällä aikavälillä ollut laskeva. Erityisesti työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrä on vähentynyt, mikä johtuu paljolti työterveyshuollon panostuksesta työkykyä ylläpitävään toimintaan. Vuonna 2001 vain 14 prosenttia Eläkekassan eläkepäätöksistä oli työkyvyttömyyseläkkeitä, kun vastaava luku koko Suomen yksityissektorilla oli 35 prosenttia.

Eläkekassasta eläkkeelle siirtymisen keski-ikä nousi kertomusvuonna 57,5 vuoteen (edellisenä vuonna 56,9 vuotta). Keski-ään odotetaan lähivuosina edelleen nousevan. Eläkekassan maksamien eläkkeiden keskiarvo oli 13 569 euroa vuodessa.

Varma-Sammossa vakuutettujen keskolaisten eläkkeelle siirtymisen keski-ikä oli 56,4 vuotta (edellisenä vuonna 56,1 vuotta).

Tasa-arvo

Kesko Oyj:ssä ja sen kaikissa yli 30 hengen tytäryhtiöissä on voimassa tasa-arvosuunnitelma, joka on laadittu vuonna 1996 ja jonka toteutumista on sen jälkeen arvioitu vuosittain. Suunnitelmaan voi tutustua tämän raportin Internet-versiossa (www.kesko.fi).

Vuoden 2001 lopussa tehdyn tilaston mukaan Kesko-konsernin kaikista työntekijöistä on naisia 62,1 prosenttia ja miehiä 37,9 prosenttia. Emoyhtiössä naisten osuus on 63 prosenttia, vähit-

Naisten ja miesten osuus henkilöryhmittäin

	Naiset		Miehet		Yhteensä	
	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Ylin johto	5	10,2	44	89,8	49	0,4
Keskijohto	87	19,1	368	80,9	455	3,9
Esimiehet, asiantuntijat	540	55,8	427	44,2	967	8,2
Työntekijät ja toimihenkilöt	6 707	64,8	3 636	35,2	10 338	87,5
Yhteensä	7 334	62,1	4 475	37,9	11 809	100,0

täiskauppaa harjoittavissa tytäryhtiöissä 79 prosenttia ja muissa tytäryhtiöissä 40 prosenttia. Ylimmässä johdossa naisten osuus on 10,2 prosenttia. Hallituksen kahdeksasta jäsenestä yksi on nainen, samoin kuin yksi konsernijohtoryhmän seitsemästä jäsenestä.

Ylimmän johdon lisäksi konsernissa on keskijohtoa, esimiehiä ja esimiehiin rinnastettavia asiantuntijoita 1 422 henkilöä, joista on naisia 44,1 prosenttia. Vähittäiskauppaa harjoittavissa tytäryhtiöissä naisten osuus esimiestehtävissä on merkittävä. Anttilan osastopäälliköistä 79,9 prosenttia ja Citymarketien osastopäälliköistä 83,8 prosenttia on naisia.

Työtyytyväisyystutkimuksessa kysytään keskolaisten käsitystä miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta Keskoissa. Vuoden 2001 tutkimuksessa tasa-arvon toteutumiseksi annettiin arvosana 3,46 (skaala 1-5). Arvosana on parantunut joka vuosi viimeisten kuuden vuoden ajan. Vähittäiskaupassa työskentelevät ovat tasa-arvoon kaikkein tyytyväisimpiä: Citymarket-tavarataloissa luku on 3,66 ja Anttila-tavarataloissa 3,79.

Koulutus

Kertomusvuonna saatiin valmiiksi tilastointi keskolaisten peruskoulutuksesta muiden kuin vähittäiskauppayhtiöiden osalta. Tilaston piiriin kuuluvista 5 063 henkilöstä 59 prosentilla on keskiasteen tai alimman korkeanasteen ammatillinen koulutus ja 15 prosentilla korkeakoulutasoinen koulutus.

Koulutukseen käytettyjen päivien yhteissummaksi saatiin 19 761 työpäivää eli vajaa kaksi päivää työntekijää kohti. Tilastointimenetelmässä oli kuitenkin edelleen puutteita, joten todellinen luku on jonkin verran suurempi. Vuoden aikana luotiin uusi, nykyistä tarkempi tietojen keräysjärjestelmä, jonka käyttöönotto kuitenkin siirtyi vuoden 2002 puolelle.

Yli 70 prosenttia koulutuksesta toteutettiin konsernin sisäisenä, johon luetaan koulutus K-instituutissa. Vähittäiskaupassa työskentelevien koulutuspäivät olivat kokonaisluvusta edelleen noin puolet.

Koulutukseen sijoitettiin 6,9 miljoonaa euroa eli henkeä kohti 598 euroa. Summa oli viisi prosenttia korkeampi kuin edellisenä vuonna.

K-instituutissa opiskeli vuoden aikana 9 180 Keskon ja K-kauppojen ammattilaista. Tarjolla oli 38 koulutusohjelmaa myyjille, vähittäiskaupan ja Keskon esimiehille ja yrittäjille. Opiskelijatyöpäivien määrä oli 22 349. Normaalin vuosiohjelmansa lisäksi K-instituutti toteutti erillisenä koulutusprojektina syys-marraskuun aikana K-kauppojen eurokoulutuksen yhdeksän kouluttajan voimin. Eri puolilla Suomea järjestettyihin 250:een päivän pituiseen koulutustilaisuuteen osallistui 6 500 henkeä (K-kauppiaita ja kassatoiminnoista vastaavia), jotka sitten kouluttivat K-kauppojen muun henkilökunnan - kaikkiaan noin 25 000 henkeä - K-instituutin tähän tarkoitukseen suunnitteleman koulutus-

aineiston avulla.

K-kauppiasliiton järjestämään, pääosin etäopetuksena toteutettavaan Mestari-myymä-koulutukseen osallistui 569 keskolaista. Kaikkiaan Mestari-myymäkoulutukseen osallistui 9 807 K-ryhmäläistä. Koulutusmateriaalina jaettiin 15 000 oppikirjaa.

Järjestäytyminen

Kesko-konsernin kotimaassa työskentelevästä henkilökunnasta 40,5 prosenttia eli 5 011 henkeä oli järjestäytynyt ammattijärjestöihin, pääasiassa Palvelualan Ammattiliittoon. Luvussa ovat mukana ne työntekijät, joiden ay-jäsenmaksu pidätetään palkasta. Ulkomaisen tytäryhtiöiden työntekijöistä ei vastaavaa tietoa ole toistaiseksi kerätty.

Keskon luottamusmiesjärjestelmä uusittiin kertomusvuonna yhtiöittämissä myöten. Luottamusmiesten kanssa

sovittiin siirtymisestä toimipaikkakohtaisesta järjestelmästä yhtiökohtaiseen luottamusmiesjärjestelmään, joka on käytössä kaikissa suurimmissa tytäryhtiöissä. Ruokakesko Oy:ssä on kuitenkin edelleen myös toimipaikkakohtaisia luottamusmiehiä, ja alueilla toimivat Ruokakesko Oy:n luottamusmiehet edustavat myös muiden toimialayhtiöiden henkilöstöä ao. paikkakunnilla. Pääluottamusmiehiä on Ruokakesko Oy:ssä kaksi, muissa yhtiöissä yksi. Työsuojeluorganisaatiossa työntekijät ovat valinneet työsuojeluvaltuutettuja kiinteistöittäin. Joissakin kiinteistöissä toimii myös työsuojelutoimikuntia.

Vuoden 2001 aikana alioikeuksissa on ollut kaksi (vuonna 2000 kolme) Kesko-konsernia koskevaa työsuhderiitaa. Lisäksi Kaupan Työntajaliitto on ollut kantajana työtuomioistuimessa yhdessä Kesko Oyj:tä koskevassa asiassa.

Tavarantoimittajien sosiaalinen laadunvalvonta

Oman henkilökuntansa hyvinvoinnin ohella Keskon on kannettava välillistä vastuuta myös hankkimiansa tuotteiden valmistukseen osallistuvien työntekijöiden työoloista ja -ehdoista. Vastuu konkretisoituu erityisesti kehitysmaista tapahtuvassa ostamisessa, koska näiden maiden kansallinen lainsäädäntö tai sen valvonta ei aina riitä takaamaan työntekijöille työelämän kansainvälisten vähimmäisnormien mukaista turvaa.

Kesko on maailmalla liian pieni ostaja saadakseen yksin aikaan ratkaisevia muutoksia kehitysmaiden vienteollisuudessa. Kesko on kuitenkin halunnut omalla esimerkillään edistää avointa keskustelua tuotteiden sosiaalisesta laadusta ja on kehittänyt omaan ostotoimintaansa menettelytavan, jolla tuotanto-oloista voidaan saada aikaisempaa täsmällisempää ja luotettavampaa tietoa. Tavoitteena on kehittää olosuhteita pitkällä tähtäimellä yhteistyössä tuotteiden valmistajien kanssa ja edistää vastaavien ostotoiminnan periaatteiden käyttöönottoa muissa yrityksissä niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla.

Ostotoiminnan periaatteet

Keskon kehitysmaatuontiin soveltamat ostotoiminnan eettiset periaatteet (katso www.kesko.fi/lyhyesti) pohjautuvat YK:n ihmisoikeuksien julistukseen ja lapsen oikeuksien sopimukseen sekä Kansainvälisen Työjärjestön ILO:n keskeisiin työelämää sääteleviin yleissopimuksiin. Näistä säännöksistä on laadittu kansainvälinen Social Accounta-

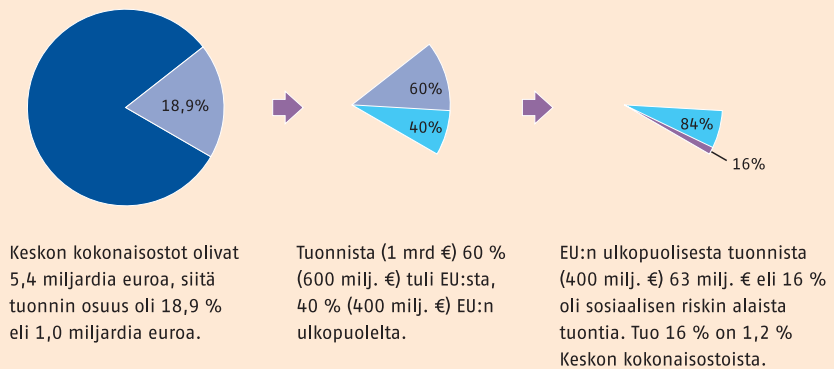
bility SA 8000 -standardi (katso www.sa-intl.org), jonka käyttöä Keskon ostajat suosittavat tavarantoimittajilleen. Standardin on kehittänyt amerikkalainen yleishyödyllinen järjestö Social Accountability International (SAI) yhteistyössä kansalais- ja ammattijärjestöjen, yritysten, yliopistojen ja sertifiointilaitosten edustajien kanssa.

SA 8000 -standardia noudattamalla tuotteiden valmistajat voivat osoittaa asiakkailleen täyttävänsä työelämän kansainväliset vähimmäisnormit. Standardin mukaisuus todistetaan sertifiointilla, jonka myöntää puolueeton, sertifiointiin oikeutettu ja koulutettu auditori. Vaikka Keskon ostajat ovat itsekin saaneet standardiin peruskoulutuksen, keskolaisen suorittama tarkastus ei riitä takaamaan tuotannon sosiaalista luotettavuutta. Sosiaaliseen standardiin perustuva valvonta edellyttää henkilökunnan haastattelemista ja työntekoon liittyviin kirjallisiin dokumentteihin tutustumista, mikä on mahdollista vain paikallisen kielen osaajille. Myös kansallisen lainsäädännön tuntemus on välttämätöntä. Lainsäädännön vaatimustaso voi joko ylittää tai alittaa kansainvälisten yleissopimusten vaatimukset, ja standardi edellyttää tällöin aina työntekijälle edullisempien normien noudattamista.

Valvontatyö käytännössä

Tavarantoimittajat päättävät itse standardin noudattamisesta ja sertifiointiin hakeutumisesta ja vastaavat sertifiointin kustannuksista. Keskon ostajien tehtävänä on tutustuttaa tavarantoimittajat Keskon ostotoiminnan periaatteisiin ja SA 8000:n käyttöön sosiaalisen laadunvalvonnan työkaluna ja motivoida tavarantoimittajia sertifiointiin. Noin 100 tuontioistajaa on saanut tätä varten peruskoulutuksen SA 8000:n sisältöön. Koulutuksen toteutuksesta on vastannut vuonna 1999 Social Accountability International ja sen jälkeen Bureau Veritas -ryhmän Lontoossa sijaitseva SA 8000 -yksikkö.

Sosiaaliset riskit Keskon tuontikaupassa

Ostajien käyttöön on laadittu ”Sosiaalisen laadunvalvonnan käsikirja”, joka sisältää yksityiskohtaiset ohjeet Keskon ja tavarantoimittajien väliseen yhteistyöhön työolojen kehittämisessä. Sertifiointin edistämiseksi Kesko on tehnyt kansainvälisen yhteistyösopimuksen Bureau Veritas Quality Internationalin (BVQI) kanssa, joka on yksi SAI:n akkreditoimista SA 8000 -sertifiointilaitoksista.

Käytännössä valvontatyö etenee siten, että Keskon ostaja pyytää aluksi tavarantoimittajaa antamaan toiminnastaan perustiedot tätä varten laaditulla kyselylomakkeella. Vastauksista selviävät mm. yrityksen liikevaihto, henkilökunnan ja alihankkijoiden määrä, työ- ja loma-ajat ja palkkataso. Myös tietoja lapsityövoimasta, työturvallisuusongelmista ja muista epäkohdista pyydetään. Kyselyn tarkoituksena on, paitsi tietojen keruu, myös tavarantoimittajan huomion kiinnittäminen Keskon sosiaalisiin laatuvaatimuksiin. Annettuja vastauksia ei - allekirjoituksista huolimatta - vielä voida pitää sitoumuksena toimia Keskon esittämien periaatteiden mukaisesti.

Seuraavassa vaiheessa ostaja vieraillee tavarantoimittajayrityksessä ja esittelee tällöin sovitun mallin mukaisesti Keskon periaatteita ja SA 8000 -standardia. Ostaja voi myös sopia tavarantoimittajan kanssa, että BVQI:n edustaja käy yksin esittelemässä standardia tai tulee neuvotteluun ostajan

mukaan. Tavoitteena on saada tavarantoimittaja kiinnostumaan standardin mukaisesta esiauditoinnista, jossa arvioidaan, kuinka hyvin yritys nyt täyttäisi standardin vaatimukset ja mitä toimenpiteitä sertifiointin läpimeno edellyttäisi.

Standardin esittelyn jälkeen ostajan tehtävänä on pitää asiaa jatkuvasti vireillä. Omiin tiedostoihin kirjataan, milloin esiauditointi toteutuu, milloin yritys ryhtyy ottamaan standardia käyttöön ja milloin se saa SA 8000 -sertifikaatin vakuudeksi toimintansa standardin mukaisuudesta. Sertifiointeista syntyvät sosiaalisen laadunvalvonnan tuloksia kuvaavat mittarit: kuinka suuri osa riskianalyysin piiriin kuuluvan tuonnin arvosta on saatu sertifiointin piiriin, ja kuinka monen työntekijän olosuhteet on sertifiointilla varmistettu kansainvälisten vähimmäisnormein mukaisiksi.

Sertifiointi sisältää kontrollitarakastuksia puolen vuoden välein sekä sertifikaatin uusimisvelvoitteen kolmen vuoden kuluttua.

Vuoden 2001 tulokset

Alusta alkaen on ollut tiedossa, että sosiaalisen laadun valvonta etenee hitaasti ja lopullisiin tavoitteisiin päästään vasta vuosien, kenties vuosikymmenien kuluttua. Puolueettomaan tarkastukseen perustuvan sosiaalisen standardin käyttö on toistaiseksi ainoa luotettava tapa valvoa työoloja. Standardit eivät

kuitenkaan ole kehitysmaiden yrityksille niin tuttuja toimintamalleja kuin kehittyneissä maissa, eikä suuriin, nopeisiin muutoksiin ole yleensä taloudellisia edellytyksiä. Osa suurimmista ja kehittyneimmistä yrityksistä käyttää jo ISO 9000 -laatu järjestelmää, mutta sosiaalinen standardi SA 8000 on useimmille vielä uusi tuttavuus, vaikka itse aihe olisikin jo ollut esillä.

Sosiaalisen standardin käytön yleistymisen riippuu ennen kaikkea suurten, maailmanlaajuisten merkkita- varavalmistajien ja kaupan yritysten toimenpiteistä. Monet kaupan suurista ostajista ilmoittavat noudattavansa samoja periaatteita kuin Kesko. Valtaosa tukeutuu kuitenkin sosiaalisen laadun valvonnassa edelleen joko omaan henkilökuntaansa tai jopa pelkkiin tavarantoimittajan lupauksiin. Niin kauan kuin tärkeimmät asiakkaat eivät vaadi puolueetonta sertifiointia, tavarantoimittajan motivaatio sen hankkimiseen pienen asiakkaan kuten Keskon toivomuksesta on vähäinen, vaikka toiminta täyttäisikin standardin vaatimukset. Keskon ostot kehitysmaissa toimivilta yrityksiltä edustavat yleensä 1-2 pro-

senttia niiden liikevaihdosta.

Vuoden 2002 maaliskuuhun mennessä SAI:n ylläpitämään maailmanlaajuiseen rekisteriin (katso www.saintl.org) oli kirjattu 117 kappaletta SA 8000 -sertifioitua yritystä 25 eri toimialalla 24 maassa. Toimialoista eniten olivat edustettuina lelu- ja vaatetusteollisuus, maista Kiina (30 sertifiointia). SAI:n tietojen mukaan sertifiointi on meneillään noin 1 500 yrityksessä.

Keskon ostajat olivat maaliskuuhun 2002 mennessä saaneet työolosuhteita selvittävään kyselyynsä kirjallisen vastauksen 220 yritykseltä, joiden yhteinen työntekijämäärä on 225 000 henkeä. Standardin käyttöönottoon tähtäävät keskustelut oli käyty 65 yrityksen kanssa, näistä 10 oli esiauditointivaiheessa ja 11 sertifioitu. Sertifioidujen yritysten palveluksessa on 19 000 työntekijää.

Kesko on aikaisempien vuosien tapaan analysoinut oman suoran tuontinsa sosiaalisten riskien mittasuhteita. Tuonnin arvo Keskon määrittämiltä riskialueilta laski edellisestä vuodesta runsaalla viidenneksellä ja oli vuonna 2001 noin 63 miljoonaa euroa. Eniten

siirtymää oli kahviostoissa, mutta myös vaatteiden ja tekstiilien tuonti esimerkiksi Intiasta, Kiinasta (ml. Hong Kong) ja Pakistanista väheni. Yhtään kauppasuhdetta ei kuitenkaan irtisanottu sosiaalisten epäkohtien takia. Tavarantoimittajien määrää on vähennetty ennen kaikkea siksi, että ostot ovat monen kohdalla olleet liian pieniä ja epätaloudellisia kummankin osapuolen kannalta.

Uuden tilannearvion mukaan sosiaalisen laadunvalvonnan tulee tällä hetkellä ulottua noin 400-450 yritykseen, joilla on yhteensä noin 350 000 työntekijää. Tähän mennessä SA 8000 -sertifikaatin saaneet Keskon tavarantoimittajayritykset edustavat tästä työntekijämäärästä runsasta viittä prosenttia.

Suomen tuontikaupan keskinäinen yhteistyö

Työolojen kehittäminen ja sosiaalisen standardin hyväksikäyttö vauhdittuu, kun mahdollisimman moni ostava yritys esittää valmistajille samansisältöisiä sosiaalista laatua koskevia vaatimuksia. Kesko on siksi halunnut tarjota toimintamalliaan myös muiden yritysten käyttöön sekä kotimaan markkinoilla että kansainvälisessä yhteistyössä.

Julkistaessaan tuontiestojensa eettiset periaatteet keuhällä 2000 Kesko teki samalla muille suomalaisille maahantuojille aloitteen tuontikaupan yhteisten eettisten periaatteiden aikaansaamiseksi. Aloitteesta syntyi kuuden yrityksen työryhmä, joka ryhtyi valmistelemaan periaatteiden sisältöä ja yhteistyön käytännön toteutusta. Yhteistyömalli julkaistiin vuoden 2001 marraskuussa. Julkistamistilaisuuden avasi kehitysyhteistyöministeri Satu Hassi. Social Accountability Internationalin puheenjohtaja Alice Tepper Marlin esitelti osanottajille SA 8000 -standardin syntyä ja tulevaisuudennäkymiä ja tutustui kahden päivän vierailunsa aikana Keskon lisäksi muutamaan yritykseen ja kansalaisjärjestöön.

Tuontikaupan yhteiset periaatteet

Keskon oma suora tuonti * EU:n ulkopuolelta 2000-2001 (tuonti >2 milj. €)

Maa	Tuonti (milj. €)	
	2000	2001
Kiina	34	32
Japani	14	13
Yhdysvallat	11	9
Taiwan	7	5
Intia	9	6
Brasilia	11	5
Vietnam	6	5
Thaimaa	6	4
Turkki	4	4
Filippiinit	3	2
Hongkong **	3	1
Pakistan	3	1
Kolumbia	3	1

* ei sisällä sellaista tuontia, jolla on Suomessa muu maahantuoja kuin Kesko

** osa Kiinaa, mutta näkyy tuontitilastoissa erikseen

vastaavat sisällöltään Keskon käyttöönotettavia, ja niiden käyttöä voidaan auditoida SA 8000 -standardin avulla. Julkistamistilaisuudessa niihin sitoutui 13 yritystä - merkittävimmät ruoka-kaupan ryhmittymät sekä vaate- ja kenkävalmistajia ja maahantuojia. Käytännön yhteistyö jatkuu ”Vastuullisen tuontikaupan työryhmä” -nimisenä ja Keskon puheenjohtolla osana Keskukskauppakamarin toimintaa (katso www.keskuskauppakamari.fi).

Reilun kaupan tuotteet

Reilun kaupan tuotteiden myynti kehittyi kertomusvuonna odotusten mukaisesti. Tarjolla oli kahvia, teetä, suklaata, kaakaota, hunajaa, sokeria, banaaneja ja mangoja. Keväällä markkinoille tulleet banaanit lisäsivät selvästi koko tuoteryhmän tunnettuutta ja kiinnostusta.

Kaikki Reilun kaupan tuoteryhmät kuuluvat Keskon valikoimiin. Keskon myynnissä olevat Reilun kaupan kahvi, tee ja banaani ovat samalla myös luomutuotteita. Banaanin kysyntä ylitti useaan otteeseen tarjonnan, ja sen myynnin osuus nousi omassa tuoteryh-

mässään korkeammalla kuin luomutuotteiden keskimääräinen osuus hedelmä- ja vihannestuoteryhmässä.

Reilun kaupan edistämisyhdistyksen Taloustutkimus Oy:llä keväällä 2001 teettämän tutkimuksen mukaan 51 prosenttia suomalaisista tuntee Reilun kaupan norsumerkin. Merkin tuntojoista 40 prosenttia sanoi myös ostaneensa Reilun kaupan tuotteita. Yli 2/3 vastaajista piti merkkiä joko erittäin tai melko luotettavana.

Ennaltaehkäisevää työtä UNICEFin kanssa

Kesko pitää tärkeänä, että yritykset osallistuvat työolosuhteiden kehittämisen lisäksi myös sosiaalisten epäkohtien ennaltaehkäisemiseen. Yhden yrityksen mahdollisuudet tällaiseen vaikuttamiseen ovat rajalliset, mutta kohdistamalla resurssit tarkkaan rajattuun, mitattavaan hankkeeseen voidaan saada arvokkaita kokemuksia erilaisten toimintatapojen tuottamista tuloksista.

Kesko on vuodesta 2000 lähtien rahoittanut Intian UNICEFin toteuttamaa lapsityövoiman käyttöä ehkäisevää

projektia Bhiwandin kaupungissa lähellä Mumbaita. Bhiwandiin on keskittynyt runsaasti kutomoteollisuutta, jonka palveluksessa on noin 25 000 lasta, lähinnä 7-14 -vuotiaita poikia. Projektijohdon vuosiraportin mukaan noin 1 000 työssä käyvää poikaa on tähän mennessä saatu osapäiväiseen koulun Keskon rahoituksen ansiosta.

Kesko osallistuu Suomen UNICEFin kautta myös Global Movement for Children -hankkeeseen, jonka Suomessa keräämät varat käytetään tyttöjen koulunkäynnin edistämiseen Nepalissa. Samaa tarkoitusta varten järjestettiin K-Citymarketien kassoilla euroon siirtymisen yhteydessä kolikkokeräys, jonka tuotto oli 23 000 euroa.

Kesko lähetti edellisen vuoden tapan joulutervehdyksinä 22 000 UNICEF-joulukorttia.

Suomen UNICEFin ilmoituksen mukaan Kesko oli sen suurin joulukortti-asiakas.

Raportin vertailu GRI:n suositukseen

GRI:n suositus sisältää yksityiskohtaisen luettelon yhteiskuntavastuun raportissa esitettävistä asioista ja vastuullisuutta kuvaavista mittareista. Yritysten toivotaan noudattavan raportoinnissaan GRI:n suosittamaa järjestystä, jotta tulosten vertailu yritysten välillä olisi mahdollisimman helppoa. Mikäli raportissa ei esitetä kaikkia GRI:n suosittamia tietoja, puutteita toivotaan perusteltavan.

Seuraavassa arvioidaan lyhyesti, missä määrin Keskon raportti noudattaa GRI:n suositusta. Arvioinnissa viitataan suositukseen sisällysluettelon numerointiin. Lukija voi tutustua suositukseen tarkemmin GRI:n Internet-sivuilla (www.globalreporting.org).

1. Pääjohtajan lausunto

Lausunto on julkaistu sivulla 3.

2. Tietoa raportoivasta yrityksestä

Keskon toimintaa esitellään sivulla 5. Raportissa ei eritellä myyntiä, kustannuksia ja vastuullisuuden keskeisiä tunnuslukuja toimintamaittain, kuten GRI:n suosituksen kohdissa 2.8.-2.10. toivotaan.

3. Yhteenveto keskeisistä tunnusluvuista

Keskeisten tunnuslukujen yhteenveto kolmelta viime vuodelta on julkaistu sivuilla 6-7.

4. Visio ja strategiat

Keskon johdon näkemys yhteiskuntavastuun tulevaisuudesta ja vastuullisuutta tukevista strategioista on sivuilla 8-9.

5. Poliittikat ja johtamisjärjestelmät

Yhteiskuntavastuuta ohjaavia toimintapolitiikkoja, johtamisjärjestelmiä ja organisaatiota käsitellään sivuilla 10-11. Osa politiikoista on luettavista Keskon Internet-sivuilta. Organisaatiota kuvataan ympäristövastuiden osalta erikseen ”Ympäristötulokset” -osiossa sivulla 23. Keskon ympäristö- ym. politiikoissa ei ole sananmukaisesti käsitelty GRI-suosituksen kohtaa 5.2. (varovaisuusperiaate). Ympäristöjohtamisjärjestelmää esitellään tarkemmin ”Ympäristötulokset” -osiossa sivulla 23 ja sosiaalisen laadun valvontaa ”Sosiaaliset tulokset” -osiossa sivulla 39. Sidosryhmäanalyysi esitellään sivuilla 12-13.

6. Toiminnan tulokset

GRI:n suosituksessa ympäristötulokset käsitellään ensin, sen jälkeen taloudelliset, sosiaaliset ja muut tulokset. Keskon mielestä taloudellinen vastuullisuus luo pohjan ympäristövastuulle ja sosiaaliselle vastuulle, joten taloudelliset tulokset on loogista esittää ensimmäisenä.

Suositteluisista ympäristömittareista puuttuvat henkilökunnan matkat työpaikalle (6.24), erittelyt tavarantomittajien toimintatavoista (6.25-6.27), maanomistusta ja sen vaikutuksia kuvaavat tiedot (6.32-6.35) sekä polttoaineen kulutustilastot (kohta 6.4.). Samoin puuttuvat teolliselle toiminnalle tyypilliset mittarit kuten materiaalien käyttö (6.6.-6.11., poikkeuksena pakkausmateriaalit) ja veden käytön tarkemmat ympäristöanalyysit (6.13).

GRI:n suosittamista taloudellisen

vastuun mittareista puuttuu vain muutama. Investoinneista ei ole eroteltu tutkimus- ja kehitystyön arvoa (6.43), palkkoja ei ole eritelty toimintamaittain (6.48-6.49) eikä ulkoistetuille toimintoille ole määritelty rahallista arvoa (6.57). Tavarantomittaja-analyysi puuttuu myös taloudellisen vastuun näkökulmasta (6.54). GRI:n suositusten lisäksi Keskon raportissa käsitellään K-kauppaverkon ja jakelutoiminnan alueellista kattavuutta.

Sosiaalisissa mittareissa on eniten kulttuuripohjaisia eroavuuksia. Keskon raportissa ei ole tietoja vähemmistöihin kohdistuvista erityisohjelmista (6.74) eikä alimman palkan suhteesta ”kansalliseen minimipalkkaan” tai elinkustannuksiin (6.70-6.71). Ihmisoikeuksiin (6.85-6.91), lapsi- ja pakkotyövoimaan (6.78-6.84) ja järjestäytymisoikeuteen (6.82-6.84) liittyviä kysymyksiä käsitellään tavarantomittajiin kohdistuvan sosiaalisen laadunvalvonnan (6.92-6.96) yhteydessä, ei suhteessa Keskon omaan henkilökuntaan.

GRI:n suositusten lisäksi Keskon raportissa kerrotaan henkilökunnan ikärakenteesta, työsuhteiden kestosta, työsuhteiden päättymissyistä, keskimääräisestä palkasta ja muista lisäeduista.

Termejä ja laskentakaavoja

Tekstissä ja taulukoissa esiintyy termejä, tunnuslukuja ja lyhenteitä, joiden sisältöä on tarpeen selvittää tässä tarkemmin.

Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI) =

$$\frac{\text{voitto ennen satunnaisia eriä + korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{taseen loppusumma ./. korottomat velat (keskimäärin vuoden aikana)}} \times 100$$

$$\text{Omavaraisuusaste, \%} = \frac{\text{oma pääoma + vähemmistöosuus}}{\text{taseen loppusumma ./. saadut ennakot}} \times 100$$

$$\text{Velkaantumisaste, \%} = \frac{\text{vieras pääoma + pakolliset varaukset}}{\text{taseen loppusumma ./. saadut ennakot}} \times 100$$

Nettovelkaantumisaste, \% =

$$\frac{\text{korollinen vieras pääoma ./. rahoitusarvopaperit ./. rahat ja pankkisaamiset}}{\text{oma pääoma + vähemmistöosuus}} \times 100$$

Osakekannan markkina-arvo = osakkeen kurssi x osakkeiden lukumäärä

GWh = gigawattitunti = miljoona kilowattituntia (kWh)

PJ = petajoule = miljoona joulea

CO₂ = hiilidioksidi = aiheuttaa ilmaston muutosta ("kasvihuoneilmiö")

CO₂-ekv = hiilidioksidiekvivalentti, se määrä erilaisia kaasuja, joiden yhteisvaikutus kasvihuoneilmiöön vastaa mainittua hiilidioksidimäärää

SO₂ = rikkidioksidi (vaikuttaa happamoitumiseen)

C₂H₄ = eteeni (vaikuttaa alailmakehän otsonipitoisuuteen)

CO = hiilimonoksini eli häkä

HC = hiilivedyt

NO_x = typen oksidit

Transbox-laatikko = muovista valmistettu, uudelleen käytettävä kuljetuslaatikko

Keskon yhteiskuntavastuun raportti on julkaistu suomen- ja englanninkielisenä ja sitä voi tilata postiosoitteesta Kesko Oyj, Konserni-
viestintä, Satamakatu 3, 00016 Kesko, sähköpostiosoitteesta viestinta@kesko.fi tai puhelimitse numerosta 01053 22404.
Raportti on tilattavissa ja luettavissa myös Keskon Internet-sivuilta osoitteessa www.kesko.fi.

Lisätietoja raporttiin liittyvistä asioista antaa kehitysjohtaja Jouko Kuisma Keskon konserniviestintä ja yhteiskuntasuhteet -yksikössä,
puh. 01053 23140, sähköposti jouko.kuisma@kesko.fi.

Raportin on toimittanut Keskon konserniviestintä/Jouko Kuisma yhteistyössä Mainostoimisto Raudan ympäristötiimin
(Tapio Heickell ja Anne Soikkeli) kanssa.

Kuvat: Petri Artturi Asikainen (s. 13, 14, 32 ja 37) sekä Kati Koivikko (s.3)

Painopaikka: Libris, Helsingissä 2001

Paperi: Cyclus (100 % kierrätyspaperia)

Paperille ja kirjapainolle on myönnetty

Pohjoismaisen Joutsen-ympäristömerkin käyttöoikeus.

KESKO
KAUPAN TEKIJÄ

Kesko Oyj, Satamakatu 3, 00016 Kesko, Helsinki. Puhelin 010 5311, www.kesko.fi